

A NOSA TERRA

PERIODICO GALEGO SEMANAL

Nº 70/DO 13 AO 19 DE XULIO DE 1979 / 30 PESETAS

MIRELLA, A SUA MULLER, FALA PARA A NOSA TERRA

PILOTO, O ULTIMO GUERRILLEIRO

EJÉRCITO GUERRILLERO DE GALICIA

3ª AGRUPACION

NOMBRE: José
APELLIDOS: Castelo
VEIGA
EDAD: 33 años
FECHA DE INGRESO: 18-3-85
CLASE: Jefe de 4º esp.
DESTACAMENTO:
OBSERVACIONES:

Foto del Jefe: Benito
Firma del Jefe: Benito
Firma del intercessor: José Castelo
Firma del intercessor: José Castelo

POSTAL DESLUCIDA

Certo coruñés, polo que parece arrelante de "velas grandes", descolgase cunha "Carta entreabierta al alcalde de La Coruña" na "Hoja del Lunes" coruñesa do pasado 9 de xullo. O tal José Luis Bugallal recorda outros tempos nos que había barrendeiros que mantíñan a cidade limpa de basoira, e gardas que a conservaban libre de... mendiños. "Es del dominio público", remacha "que esta mendicidad o procede de más allá del Miño o es de componente gitano. ¿Por qué no reexpedir a unos y a otros a sus respectivos destinos?".

O señor Bugallal láíase do tempo no que A Coruña era

"prima inter pares", no que todo o que non fora "blanco y cristalino" tiña de ser agachar, por ferir a imaxe desta cidade "favorecida dos deuses". Cousas da aristocracia perdida. Pero, sr. Bugallal, é bastante o colmo o querer renegar da propia miseria; que, con perdón, anque fea, tamén é nosa, é problema noso.

SACARLLE "MIGA" A TODO

Xa xurdio o típico concurso a propósito do "Skylab". O seu lema vén sendo: "Tráigame un trozo del Skylab y gana un viaje a USA". O patrocinador, "Hoja del Lunes" de Bilbo, e os lugares a visitar, nada menos que unha praia de moda e dous centros de instalacións e lanzamento da NASA.

Se hasta esto ían facer rentable os yankees. O aparatello ameaizando vidas, e eles, hala, liándose a ensinar instalacións.

XENTE IMPRES-CINDIBLE

"Restringir el acceso a Medicina era imprescindible" declaraba o Rector de Santiago, José María Suárez Núñez a "El Ideal Gallego" o pasado martes 10. "... Es el mismo tipo de limitación de plazas que tienen

en toda Europa del Este, en Europa Occidental e incluso en los países con un más alto nivel de enseñanza, dentro de la rama de la Medicina, en América..."

... Que, por certo, parte de países de América mandan xente a estudiar Medicina a Santiago. Vai, do que non fala Mr. Suárez é das deficiencias do sector en Galicia, que por moitos que empezaron Medicina, nunca se deron coberto. E eso sí que é imprescindible.

alcalde do PSOE en Pontevedra preguntou se o ayuntamiento tiña algún sistema de defensa previsto se o aparato caía na cidade. E o más simpático áinda foi que todo o mundo quedou coa boca abierta, e acordaron mandar ao alcalde "preguntarle ao Gobernador".

Uns a mandar alternativas de poder seguido, e os outros a "achicar pelotas na área", é que están feitos dous llos. Coma nenos, dígollo eu.

"SKYLAB" E ESTRATERRESTRES

O tema simpático do "Skylab" no noso país choutou ese outro día, cando o teniente de

A DEMAGOXIA TEN "ESO"

Co título de "Los sandinistas", unha crónica de Pedro Villalar en "La Voz de Galicia" do pasado 6, espón este "democrático" aserto: "El Frente sandinista nicaragüense ha declarado que es partidario de que, una vez sea derrocado el régimen de Somoza, las elecciones democráticas de las que se deduzcan las preferencias de la población se hagan "cuando se haya logrado la alfabetización del pueblo".

"Peligrosa parece la tesis "—sigue—" de los presuntos paladines de la liberación. Porque si tras todo dictador, como Somoza, existe... el argumento de que no está maduro para autogobernarse, a lo que se ve algo muy parecido piensan quienes encabezan la rebelión, por otra parte completamente legítima".

"Las dictaduras tiene eso" —remata— "desplazan la ploma-

da del péndulo hasta casi la horizontal y, al caer, es muy difícil que no llegue hasta el extremo contrario. Por esto los dictadores son odiosos: no sólo enajenan el presente, sino que hipotecan también el futuro".

Hai algo polo que os demagogos son odiosos: porque, ao non poder sostener o engano presente, preparam arreos o engano futuro. "ecce homo".

Un paso adiante

A NOSA TERRA conta hoxe con máis de 4.000 suscriptores
Pero necesitamos conseguir entre todos 1.000 novas suscripcións.
Colabore coa prensa galega, faga un suscriptor
para A NOSA TERRA!

Estado: Suscripción semestral, 800 Ptas. Suscripción anual, 1.500 Ptas.—EUROPA: Anual, 900 Ptas. Semestral, 1.000 Ptas.—AMERICA: Arxentina, Uruguay, México, etc. Anual, 600 Ptas. Semestral, 1.325 Ptas.—U.S.A., Puerto Rico: Anual 2.350 Ptas. Semestral, 200 Ptas.

Nome	
Profesión	
Enderezo	
Poboación	
Provincia	

Desexo suscribirme ao periódico galego semanal A NOSA TERRA

por un ano por seis meses

Envio o importe (cheque xiro postal transferencia)

de 197 —

Novo nº. da conta no Banco Pastor de Santiago: 106.735

Agasalle a un amigo cunha **COLECCIÓN ENCUADERNADA de A NOSA TERRA** desde o número 0 ao 26.

O precio é somente de 1.200 pesetas, incluidos gastos de remesa.

"A NOSA TERRA", EN BARCELONA

JULIA: Trevessera — Tuset.
SARGADELOS: Provença 274 — acarón da Rambla de Catalunya.
MONJO: Ronda Sant Antoni — Universitat.
MARTOS: Rambles — Frente Carmen.
PALOU: Rambles — Frente Hospital.
DUEÑAS: Hospital 96.
U.D.E.: Rambles — Frente "Centro Gallego".
MIGUELAÑEZ: Avda. Porta de l'Angel — Frente "Jorba Preciados".
LATRE: Plaça "Palacio".
HERRERA: Passeig de Colón — Frente Correos.
GALIANA: Passeig Nacional — Frente Carrer Maquinista.
"HOJA DEL LUNES": Plaça Catalunya — Frente Baltá.
"EL NOTICIERO": Plaça Catalunya — Frente Rivadeneyra.
TALLERS: Rambles — Frente Tallers.
"NUEVO": Rambles — Frente Liceu.
"UNION": Rambles — Frente "Unión".
PRINCIPAL: Rambles — Frente Plaça del Teatre.
TELE-EXPRESS: Passeig de Gràcia — Mallorca.
"EL CORREO CATALAN": Passeig de Gràcia — Mallorca.
CANALETES: Rambles — Plaça Catalunya.

As comunicacions na península do Morrazo son tema de preocupación arreto pra os habitantes da zona. Por riba de ter unha xeografía que os aílla e de ter unhas carreteiras que non responden mínimamente ás suas necesidades, os barcos que atravesan a ría ameazan de vez en cando con subas de precio su con suspender os servicios. A cuestión vén de villo, pro estes

días estase vivendo a última problemática no transporte da ría, problemática que se veu agudizada co aumento dos combustibles. Ir das vilas do Morrazo deixa Vigo costaba en billete ordinario trinta pesetas e os empresarios pretendían subir o billete a cuarenta e cinco. Hai tamén o billete obreiro, que tén o mesmo

precio, val pra ida e volta, pro que se despacha somentes deixa as oito da mañá. A suba suponría tamén quince pesetas máis. A medida de forza que plantexaron foi que se a Comandancia de Marina ou a Dirección Xeral de Transportes non lle autorizaban esta suba, retirarían os barcos desde as seis ás oito e cuarto da mañá.

O MORRAZO

PECHANLLE AS SAIDAS

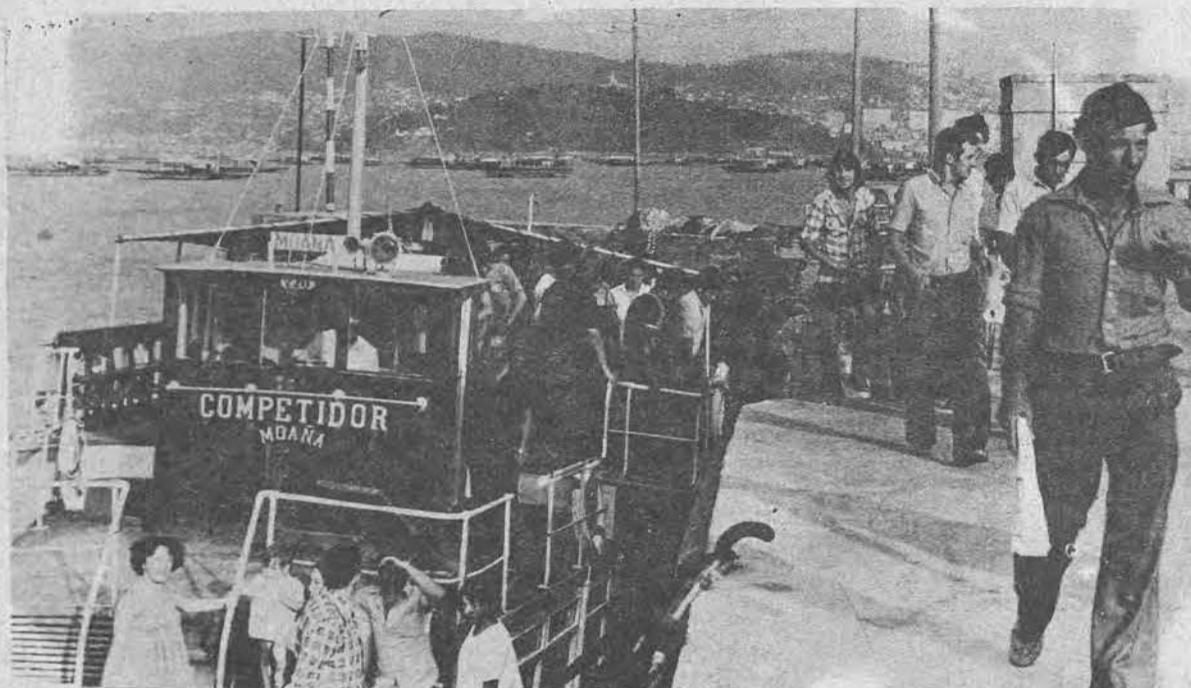
CONTACTOS PRA GARANTIZAR O SERVICIO

Todo funcionaba a nivel de rumor hasta que os empresarios colocaron carteles nos barcos e no muelle. E entón cando comenzan as xestións pra buscar unha solución: Son especialmente a AN-PG os alcaldes do BN-PG quen se moven e entran en contacto co gobernador e coa Comandancia de Marina. O concello de transportes de BN-PG de Cangas consigue unha entrevista co Comandante de Mariña e cos empresarios. O primeiro manifestou non ter nas suas mans poder garantizar o funcionamento do transporte da ría. Os empresarios (de Comercial Marítima, Cruceros Ría de Vigo e Vapores de Pasaje) mantuvéreronse na postura de subir os precios ou parar os barcos; non lles importa a legalidade ou ilegalidade desta suspensión, aseguraron, pois o que non parecía estar dispostos é a presentar un expediente de crisis no Ministerio de Traballo, non querían andar con trámites.

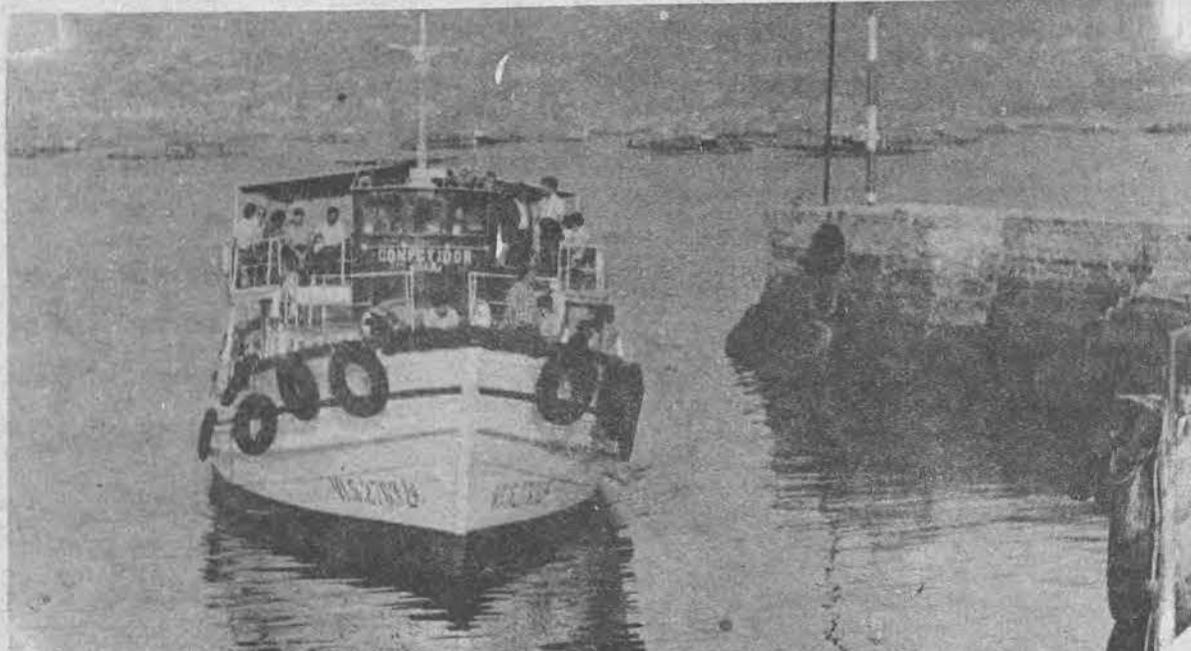
Pola banda popular trátase de que quede garantizado polo menos o servicio pois entre Cangas e Moaña hai un movemento dunhas tres mil persoas con Vigo, no horario de seis a oito, na sua maioria obreiros. Tras unha serie de contactos os empresarios reconsideran a cuestión e deciden non suspender o servicio, hasta ver cal é o dictamen da Dirección Xeral de Transportes e da Comandancia de Marina en canto o aumento dos precios.

COA SUBA DA GASOLINA MEUDIZASE O CONFLICTO

E neste momento cando o conflicto toma un novo xiro d producirse o aumento do petróleo. Inmediatamente empezaronse a suceder irregularidades. Pararon algunas lanchas e o servicio faiuse deficiente. En Cangas, de tres barcos soio

O transporte da Ría é algo que non pode faltar en ningun momento.

Os barcos van e viñen cada media hora, a ameaza do seu amarre ainda se manteñen de momento.

funciona un, e en Moaña de dous tamén cobría o servicio un só. Quedaba ademais, a ameaza de que en canto se lles acabara o

combustible pararían por completo. A frecuencia dos barcos, que era de cada media hora, pasou a ser de cada hora. Tras

dunha entrevista dos alcaldes de Moaña, Bueu e Cangas co Gobernador quedou normalizado o servicio en canto a número

PABLO VIZ

de barcos, se ben funcionaban con algúns defectos como por exemplo ir a velocidades lentas. Pro o servicio de momento quedaba garantizado. De todas maneiras o conflicto sigue aberto anque estén cun compás de espera. Os empresarios deron un plazo deixa o pasado sábado que logo aplazaron uns días máis en espera da resposta do Goberno Civil, Comandancia de Marina ou Transportes. Plantexan que non poden normalizar a sua situación mentres non se lles permita o aumento. Sabese que en Marina autorizanllas un aumento de seis pesetas, pro que incluso sin contar co aumento da gasolina, consideranllas insuficiente.

A problemática destas pequenas empresas pese ás suas defectos comprende e vese preciso aceptar unha subida do billete. Están moi atoselados, subenlle a gasolina, subenlle o atraque, os impostos aumentanllas mais dunha peseta por persona, en teñen case total carencia de créditos. Non escapan da crise. Pro o que non se entende é a resposta que lle dan. Esta é completamente antipopular. En vez de esixirle a o Goberno, que é quen os pon no trance dessa situación, adoptan unha serie de medidas que van contra dos traballadores. Ademais as empresas nunca puñeron un mínimo interés por mellorar as embarcacións "que están o mismo que hai vinte anos" e os usuarios non están dispostos a pagar os aumentos sen notar ningunha mellora...

CARA UNHA MANCOMUNIDADE DE MUNICIPIOS

Son importantes as deficiencias no transporte da ría, non sempre se cumplen os horarios, no inverno as embarcacións van cheas de máis, e cando hai temporal, son de tanta fraxilidade que fácilmente poden dar a volta. Todos estes aspectos non se poden illar, hai que velos no conxunto da problemática das

(PÁSA A PAX. SIGUENTE)

Edita: Promociones Culturales Galegas, S.A.

Comisión de Fundadores:

Acosta Beiras, Xoaquín. Fontenla Rodríguez, Xosé Luis. López Gómez, Felipe Senén. Morales Quintana, Xosé Enrique. Varela García, César.

Directora: Margarita Ledo Andión

A NOSA TERRA

PERIODICO GALEGO SEMANAL

Redactores e Colaboradores: Xosé Ramón Pousa, Antón L. Galocha, Lois Celeiro, Marita Otero, Pablo Viz, Paco Arrizado, Fernando France, Ignacio Briset, Suso Piñeiro, Guillermo Pérez, F. Cusí, Emilio Veiga (Países Catalanes), P. Ipañagarri, Maialde (Euskadi),

Maria Alonso (España), Carlos Durán (Londres), A. P. Dasilva (Porto), Juanjo Navarro, Llatzer Moix, Patiño, Vázquez Pintor.

Diseño e Confección: Pepe Barro

Fotografía: Brais, Xurxo Fernández, Fernando Bellas

Dibuxos: Xaquín Marín, Xulio Maside, Alfonso Sucasas, Xurxo Fernández

Redacción e Administración: Troia 10-primeiro Santiago
Teléfonos:
Redacción: 582681
Administración (de 10 a 14):
582613

Imprenta: "La Región, S.A." Offset C. Quiroga, 11-15. Ourense
Dep. Legal: C-963 1977

Distribución: A Coruña, Librería COLON. Real 24, telf. 222206. Santiago e Lugo, PRENSA NACIONAL, Telf. 583456. Pontevedra, Librería CAO, Telf. 855374. Vigo, Distribuidora VIGUESA, Telf. 414570. Ferrol, Distribuidora VELO, Telf. 357707. Ourense, Vda. de Lisardo, Telf. 230218. Bilbao, Distribuidora Vasca, Telf. 4231933. Barcelona, F. Rafales Ardal, Telf. 2433658.

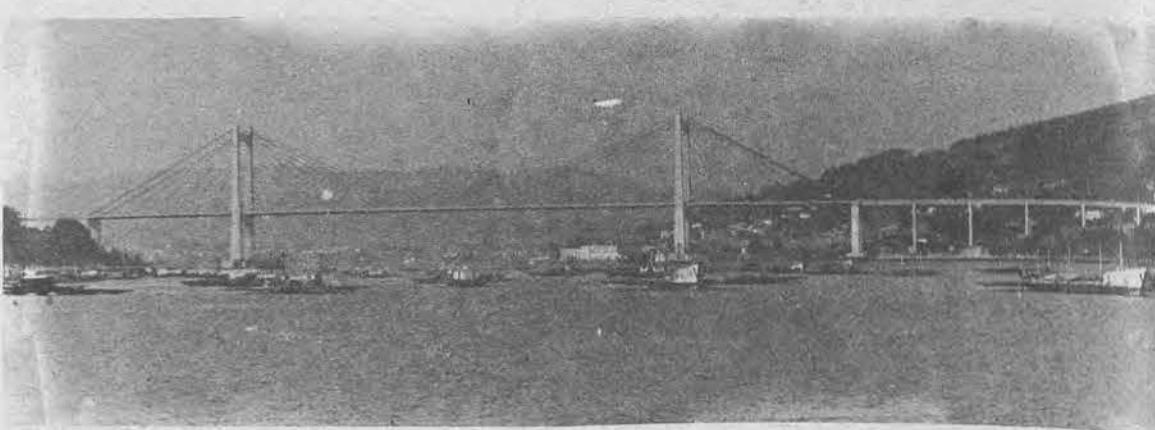
(VEN DA PAX. ANTERIOR)

sus comunicaciones en todo o Morrazo, sempre moi deficitarias. Punto importante correspondele a Ponte de Rande, pechada sen que haxa unha explicación convincente, cando podería estar millorando moito a problema facilitando o transporte. Nembergantes, por outros intereses está ahí detida sen cumplir función positiva de ningunha clase.

A idea dunha municipalización do transporte por medio dunha mancomunidad de muni-

cipios do Morrazo é unha cousa que están estudiando os concellos do BN-PG e que logo vai estar en todos os plenos dos axuntamentos do Morrazo. Parece que surdeu a idea ante o constante plantexamento de conflictos sociais, dos que a resposta non depende dun ou de dous axuntamentos senón que depende de toda a estrutura do Morrazo. Así, o transporte da ría, a ponte de Rande, o hospital comarcal, entre outros son problemas que afectan a toda a comarca e aos que se pretende que respondan todos os afectados.

FOTOS PABLO VIZ

A ponte de Rande, unha obra que están empeñados en manter pechada cando a sua necesidade e moi grande.

ENREDOS DOS NENOS

Cóntase por centos os xogos e xoguetes que improvisa e fabrica o neno galego do agro. Vanos facendo con materiais que atopan e normalmente unha vez feito regálano ou abandonano. Non adoitán ter axuda dos pais pra estas labouras, pro si se axudan e entre eles e cos seus propios medios fan xoguetes escomenzando polos más senxelos hastra facelos moi complicados. O neno da vila recibe o xouete feito e non sabe como onde nin que o fai. Agora que xa entra o bon tempo aproveitamos pra lembrar algún destes xogos dos nosos cativos que cada día van quedando no olvido gracias o influxo de todos esos productos manufacturados que nos van metendo polos ollos.

Empeza a xogar o neno no colo da nai, e velaí aparecen os trabalingoas e adiviñas. Máis adiante aprenderan tamén a traballar cos elementos que lle brinda a naturaleza e construiran os seus xoguetes:

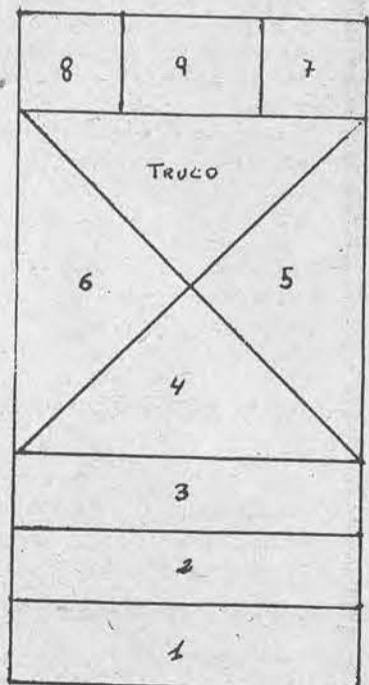
O TIRATACOS están feitos cun anaco de sabugueiro o que

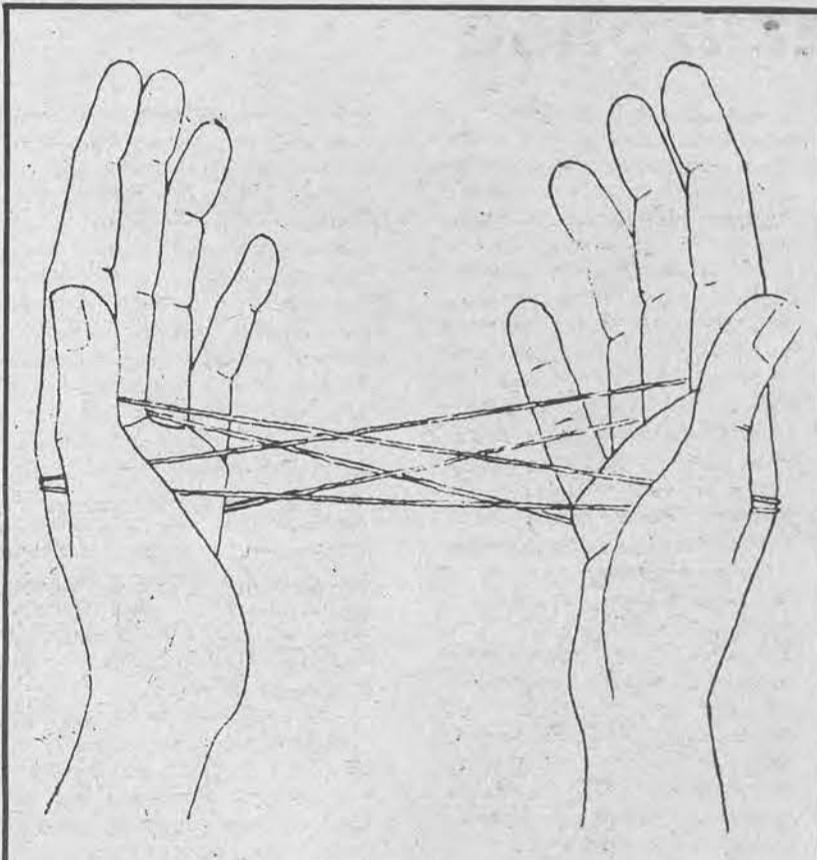
se lle estraer o miolo, logo un embolo con outro pau calquera e xa temos o enredo. Amañanse

duas bolas de estopa que se mollarán con cuspe pra axustalas ben nos extremos do anaco de sabugueiro, logo empuxando unha delas co embolo comprime o ar do interior do tiratacos hastra que fai sair a outra disparada cun pequeno ruido seco que parece o dun disparo.

O TRUCO, Xogase cunhas tellas que precisan pouca transformación. Sole valer calqueira

objeto pran, pro o nome de tella vende que o ideal e precisamente un anaco de tella. Hai cinco variantes deste xogo: o truco, A raia da roleta, a raia do caracol, a raia do aeroplano, e o Ringo Rango. E sin duda o xogo que ten máis varianzas e tamén o que máis evolución e se presta as creacións da fantasía infantil, tanto nos deseños coma nas complicadas reglas polas que se rixe. Xogase individualmente ou

O LEITO:

Un cordón de 0,80 mts. atado polos extremos, logo pasase o cordón por entre os dedos das mans, espalladas. Segundo se entrelacen nel os dedos formáñense unha serie de figuras as que se lle dan nomes vertoláns:

Leito, Berce, tixeiras, etc.

ILUSTRACIONES DE XOAQUIN LORENZO FERNANDEZ

por parejas i é raro que pasen de duas as parellas de xogadores. Como reglas xerais do xogo en todas as variantes resulta ser falta o pisar a raia, que a tella caia na raia e que saia esquinada ou apoia no chau o pe coxo.

A BILLARDA. Os apeiros deste xogo non teñen gran complicación. Son dous paus, un de 0,45 mts, de longo, feito dun anaco de pola a ser posible de

polos dous extremos. Poden intervir no xogo dous ou máis xogadores que se poñen algo alonxados dunha liña no chau e sobre a que se pon o Palen, logo puxan un tras outra contra él a billarda coa man, establecendose así un orden asegún foran

achegado esta máis ou menos o palen. O primeiro colle entón a billarda coa man, pona a altura da sua frente e deixaa caer a chubo. Tal como queda no chau debe xogala pro que a zarrega co palen nunha punta facendo brincar no ar, e neste, co mesmo palen zorregalle de novo mandando lonxe. Repite a sorte tres veces seguidas o cabo das cales o xogador calcula a olla a distancia entre o lugar no que esta e máis o comenza, tomando como unidade de medida o palen, unha

vez calculada a distancia polo xogador, procedese a comprobar. Se atina cun determinado achegamento, sigue puxando, en caso contrario deixa a vez a outro o compaño, vezándose destamaneira hastra o final que gana o que haia acadado mias palens.

Os RUDICIOS, son unha imitanza en pequeno dos rudicíos dos muiños farinheiros. Pra facelos cravarse catro ou máis aspas nun pau cuios extremos

apousan en forcadas postas as beiras dunha pequena corrente de auga de tal maneira que os cabos das aspas queden margullados na auga, cuio movemento fai voltejar o rudicio. Iste mesmo artefacto podense complicar máis asegún o inxenio do constructor: unha roda motriz feita de corteza tiña nos extremos do seu eixo unhas poleas do mesmo material que por medio dunhas barazas de cartón transmitían o movemento a outros sistema de rodas.

A PORCA. Pra iste xogo no que interveñen varios, abatese cada un dun pau da porca (anaco

de pola dun metro de longo cun cabo algado) co que sorrégaa a porca, que é un torno de madeira, poligonal pra que rode pouco... O xogo escomenza facendo no chau unha serie de buratos, tantos cantos sexan os xogadores menos un. O burato central protexe un elexido pola sorte (o porqueiro). Os xogadores intentan por medio dos seus paus meter o porca no burato central, impedindo o porqueiro. Cando alguno consigue introduciilo é porqueiro.

Poderíase seguir espoñendo xogos moito tempo, os foguetes, os taravelos ou andavias os disfraces, o candieiro de noz, o muiño carraco, as carabelas, os pinadoiros as casas, os castelos, os pozos, os caxatos, as fondas, o tirapedras e tantos máis cos que se entreteñen e disfrutan os nenos das nosas aldeas, de momento vaia a lembranza deste poucos.

O noso yogur

Galego en xebre. Por berce e carauter. Fresco e sano coma nosa natureza.

De puro leite de vacas galegas, das que soio saben de prados o aire ceibe.

Yogur Rueda, natural e con froitos Feito en Lugo por "Lácteos Rueda"

ó gusto de toda Galiza.

Agora, con novos envases, mais axeitados.

E con meirande sabor galego na cara, que no corpo.

Dende o comenza son coma Galiza os escolle.

"O noso yogur" dínnos. De galego a galegos, grazias.

Enténdemonos.

Os Rueda verten saúde.

N.70/13-19 JULIO/1978

ABEL DE LOUXAS

Nesta ocasión non debería haber problema cos números de manifestantes, a cantidade non se presta a confusións de bulto.

DIA 11

Os de CC.OO. desmovilizaronse

A vida sindical anda moi revolta, a nivel das duas centrais maioritarias do Estado, CC.OO. e UGT que dun tempo a esta parte non fan outra cousa que atacarse frontalmente. Mentres UGT firma un acordo coa CEOE e critica a postura de CC.OO de sacar a xente a rua, "Comisiones aproveita esta convocatoria do miércoles pra atacar o acordo de socialistas e empresarios

Falaba Marcelino Camacho a última hora da tarde dun balance de millón e medio de persoas as que sairán á rua en todo o Estado. De ser así, moita xente

debeu sair no resto porque na nosa nación pouco debeu pasar do milleiro de persoas e número global de manifestantes (Nicolás Redondo tardou poucos minutos en informar que Camacho estaba dando unhas cifras moi infladas).

A convocatoria de concentracións e manifestacións pra apoiar un "Estatuto do traballador democrático e progresista" nalgúns das principales cidades galegas (Lugo non, por exemplo) tivo unha resposta mínima. No Ferrol unhas trescentas persoas berraron "Ferrol escoita CC.OO está na loita" e outras consignas a favor do estatuto do traballador democrático, en contra os acordos de UGT e mais a CEOE. En Vigo, a participación foi arredor das duacentas persoas, levando xente de Comisiones, de NC e incluso do PUG. Berrouse contra o Estatuto do traballador elaborado por UCD e proclamouse outra serie de consignas con reivindicacións proletarias.

No resto das concentracións, agás Coruña, non se chegou as cen persoas (Pontevedra sesenta, Santiago unhas oitenta, por exemplo). Concretamente, en Santiago a manifestación convocada saiu da praza de Cervantes pra rematar nas praderías onde un portavoz de "Comisiones" (tamén participaba LCR e MC) despois de se lamentar da escasa asistencia, arremeteu contra os pactos da UGT coa CEOE, contra o Estatuto do traballador que fixo a UCD e outros aspectos que xa se viñean berrando nas consignas no longo do recorrido ("abaixo Precios, arriba salarios", "Aos sesenta anos, xubilación", "abaixo xa estatuto UCD" "dereitos sindicais, agora xa" etc.).

Unha xornada do Estatuto do Traballador que como se ve non tivo acollida por parte dos máis directamente afectados que ceais que non viran moi craro o sentido desta convocatoria.

Concurso galego pra os mestres

En tanto que as lacras seculares do ensino en Galicia persisten, este ano van desprazar forzosamente do país a moitos más dos 500 mestres do ano pasado. E os milleiros de cativos sen escolarizar ou mal escolarizados, e a falla prácticamente total do Ensino Especial e Preescolar, non somente vai persistir, senón

que, podemos pensar, tenderá a agudizarse. "Deste xeito", decíños un membro da Comisión de Mestres Desprazados, "os perjudicados somos dous sectores de pobo: os cativos, por un lado, e nós, que se nos nega o dereito ao traballo na propia Terra, por outro".

Outro ano máis, a Comisión

de Mestres Desprazados, apoiada pola UTEG-ING, convocada ao pobo a unha manifestación de solidaridade, a reivindicacións do tipo das recollidas más arriba, amais da nova que supón a alternativa dun Concurso de Traslados a nivel nacional galego, co que se evitarían novos traslados e se recuperaría aos mestres xa trasladados. A manifestación, que se desenrolou en Santiago o día 7 pasado, recolleu a unhas 400 persoas, e a adhesión e aplauso doutras presentes ao longo dela.

O día anterior, os sindicatos españoles, que non aceptaran a convocatoria da Comisión, celebraban a sua manifestación en Pontevedra, en base a reivindicacións prantexadas de xeito semellante, anque sen concretar nunha alternativa a esixencia da volta dos mestres. Os actos, convocados por SGTE, CC.OO., UGT e Movimento de Mestres de Pontevedra, consistiron nunha asamblea na AISS seguida de manifestación, en neles participaron entre as 80 e as 100 persoas.

crónica política

Baixo o pretesto de facernos "demócratas e europeos" ben axiña, a organización empresarial CEOE e más a central sindical UGT veñen de firmar uns pactos que teñen como obxectivo armonizar os intereses de patróns e traballadores, potenciar o diálogo entrambos e axudar a sair da "fonda crisis económica e social" na que está mergullado o Estado español. Desta maneira, según declaracións dos firmantes, a situación laboral estará más homologada coa europea. Nefento, a social-democracia vese cada vez más presionada pra apuntalar, tamén formalmente, as bases en que asenta o sistema capitalista español. E curioso un acordo destas características no intre da suba de precios xeralizada, destinada a engrosar os caudais dos grandes monopolios (electricidade, telefónica, compañías de gas...). Se as medidas gubernamentais non fan más que beneficiar, aproveitando incluso intres críticos debidos a fallos estructurais do propio sistema, aos grandes empresarios e capitalistas, non se entende moi ben qué apoio necesitan da clase obrera, como non seña o da docilidade, a sumisión e o esquiroloso, pra apandar coa gravedade da situación.

AS CC.OO. QUEDARON FORA

Sen ter discrepancias de fondo con semellante alternativa, as CC.OO. quedaron fora da firma destes pactos porque razóns políticas de "homologación con Europa" urxen contar cunha central sindical máis forte, vencellada aos proiectos do Partido Socialista e non do eurocomunismo. Neste marco, as CC.OO. lanzáronse a mobilizacións simbólicas contra do Estatuto do Traballador, elaborado conforme á más pura idiosincrasia da Constitución, por recobrar un certo ar de combatividade en resposta a maniobra de marxinación por parte do capital respecto da UGT, e pra esixírlle a consulta formal ás organizacións sindicais do proiecto de Estatuto, antes da sua aprobación definitiva.

O QUE PREOCUPA EN CERTOS AXUNTAMENTOS

A "homologación con Europa" adquire, a nivel local, tintes alarmantes a cargo das forzas españolas de dereitas e esquerdas. No Axuntamento de Santiago, por exemplo, mentres que as condicións de salubridade da auga, da infraestructura sanitaria, da falla de servicios mínimos son elocuentes (casos de maniuxitis, barrios sen agua potable...), a Permanente agás a representante do BN-PG adica horas e horas a tentar reprimir a libertade de expresión e información, pretestando que se atenta contra da limpeza e aspecto da cidade, por causa de letreiros e carteis de propaganda política, que curiosamente somente se identifican cos do BN-PG. Con esta táctica, tentase privar das posibilidades, xa ben minguadas, con que contan os movementos nacional-populares revolucionarios pra facer propaganda política. Téñase presente que o acceso a medios de comunicación, TV, radio, prensa non é nen siquer mínimo por parte do Bloque, comparado incluso con formacións políticas de menor introducción social e organización en Galicia. Aos descarados represores, e tamén aos más sotis que aproban a filosofía de fondo da persecución da propaganda política nas ruas, habería que solicitarles que, polo menos, estiveran dispostos a ceder unha mínima parte dos espacios televisivos e de prensa que con reiterada intención colonialista e española ocupan. Axuntamentos que non contan cun can, según propia declaración do seu alcalde, non teñen reparos en propor a compra de agresivos cans-policías, de orixe xermánico, pra defender alamedas, parques e xardíns na nocturnidade. Ao que se ve queremos facer vivir un ambiente de hostilidade arre, de desconfianza e insecuridade ascendentes, de medo a un "terrorismo" do que, caso de existir, nunca se buscan as suas razóns fondas. Ao ceremonial represivo, acompañao un succulento negocio que ten o seu orixe na Alemania Federal e os seus especuladores menores non se sabe en cantos politicastros, concelleais e ediles antigalegos e españolistas. Por se fose pouco, AXuntamento hai que se permite o luxo de atentar contra a libertade de manifestación, incitando aos propios Gobernadores Civis a que non deixen certas prazas públicas, pretestando que, en determinados días moi señalados, a poboación quere sair pasear. Curiosamente, semellante argumentación sirve a unha maniobra política interesada en boicotear e reducir a importante presencia do Bloque Nacional Popular Galego en Santiago de Compostela o "Día da Patria Galega", unha vez que se comprobou o fenomenal fracaso de todo o colonialismo o ano pasado na praza do Obradoiro.

A UPG. pronunciouse sobre a crisis

Co gallo de analizar os traballos preparativos do II Congreso de Partido, os actos programados conxuntamente coa AN-PG pra o Día da Patria Galega e a situación económica creada polo aumento dos productos enerxéticos no Estado español, reunise en Santiago o Comité Central da U.P.G.

O C.C. aprobou, no tocante ao Congreso vindeiro, o proyecto de Reglamento presentado pola comisión organizadora, no que se concreta o sistema de representación, da elaboración das ponencias e propostas de enmendas e suxerencias, do funcionamento das distintas comisiones e plenos do congreso, así como da orde do día provisoria. Estableceuse o calendario a desenvolver na fase previa a sua celebración, o programa axitativo e de propaganda e a relación de partidos que a UPG ten pensado convidar pra este II Congreso. Se o primeiro representou principalmente a definición do seu programa político, este segundo pretende sentar as bases de consolidación e afortalmente organizativo.

DIA DA PATRIA GALEGA

Nesta reunión deuse conta aseadea, da programación conxunta coa AN-PG de cara a celebración do "Día da Patria Galega", o vindeiro 25 de Xullo. Nos próximos días distribuiranse por toda Galicia oitenta mil carteles de propaganda, un número igual e pegatinas alusivas, e cen mil follas esplicativas onde se concretan os obxectivos políticos da convocatoria deste ano: rexeitamento a reforma autonómica e defensa das Bases Constitucionais e da soberanía nacional.

Das organizacións estranxeiras convidadas pra esta conmemoración confirmaron xa verbalmente a súa asistencia o Movimiento Democrático Portugués, o PSAN dos Países Cataláns, o MIR chileno e o Frente Sandinista de Liberación Nacional de Nicaragua. Na semá que remata o día 15 agárdase a confirmation por parte de outros partidos de Euskadi, Canarias, Países Cataláns, dos integrantes da Carta de Brest da que a UPG forma parte, así como de outras organizacións patrióticas e revolucionarias de África e América Latina.

A festa popular, que en principio estaba previsto celebrala na "Selva Negra", debido a que esta carballeira non é patrimonio do axuntamento de Santiago como en principio se creia, foi trasladada de maneira definitiva a Horta de Santo Domingo, en que se celebrou nos anos denanteriores. A manifestación dará comezo as doce da mañá na Alameda de Santiago, rematando na plaza da Quintana e non na do Obradoiro como anteriormente se tiña anunciado.

CONSIDERACIÓNS SOBRE A CRISIS

En relación coa situación económica creada polo aumento dos productos enerxéticos, o C.C. valorou as consecuencias negativas que se van derivar prás clases traballadoras do país. Neste senso, o partido está disposto a levar a cabo todo tipo

e movilizacións dirixidas a denunciar o sistema económico causante da crisis, consciente de que nada se conquerrá cunha mera reivindicación reformista de aumentos salariais, sempre abocados a ineficacia dentro do sistema económico imperante, pois deben terse en conta as seguintes consideracións:

1.- Tanto na crisis económica actual como nas devanceiras, as solucións tomáronse en beneficio dos monopolios e da oligarquía, deixando intactos os seus intereses e tocándolle as clases traballadoras apandar cos efectos negativos.

2.- Considera oportuno denunciar a manipulación propagandística que se está a facer desta crisis escontra dos países antíperialistas, tratando de acollar, neste xeito, aos verdadeiros responsables da mesma. O capitalismo verase obrigado a utilizar a cotío medidas irracionalistas, insuperables en tanto non se suprime como sistema de producción. No intre actual e no contesto do Estado

ALBAN CARBALLA

español trátase, ademais, de sacar adiante descaradamente un plan enerxético baseado na produción nuclear, moito más irracional e ao servicio dunha maior concentración monopolista.

3.- A superación da crisis atópase na planificación económica ao servicio dos intereses populares, incompatible cunha constitución que proclama a economía de mercado e libre empresa, no combate e destruc-

ción dos monopolios e do imperialismo, no intercambio económico en pé de igualdade e nunha política que teña en contra e como obxectivo prioritario a cobertura racional das necesidades sociais.

CANGAS

As sancións democráticas

O Xefe da Policía Municipal do axuntamento de Cangas presentaba o pasado trece de marzo unha denuncia contra do funcionario Alfonso Fontán Soliño "por negarse a hacer trabajos y contestar con frases despectivas". "Bastó que le comunicara esta orden" —di a un certo punto da denuncia o Xefe da Policía Municipal— "para que se volviese contra el Jefe que suscribe, insultándole a grandes voces, diciendo que tanto el Alcalde como el Jefe fueran a tomar por culo, que 'si vindes —uno y otro, es decir, Jefe y Alcalde— aquí, enterrávos aos dous coa sacha aquí' queriendo decir que nos mataría con el azadón y nos enterraría allí (pues es el enterrador), 'en min non mandades vós', 'sodes un par de sinvergüenzas' (refiriéndose continuamente al Alcalde y al Jefe), blasfemando al mismo tiempo...".

A Comisión Municipal Permanente, en sesión do día doce de xunio, someteu a votación nominal a sanción disciplinaria a imponerle ao funcionario espedentado. O resultado da votación den como resultado que o acordo da Permanente fora o de "imponer como sanción punitiva al Sr. Fontán Soliño la pérdida de cinco días de remuneración nominal asignada al mencionado funcionario (con excepción del complemento familiar), a la par

que dirigirle severo apercibimiento en la inteligencia de que la repetición de hechos semejantes podrá dar lugar a que contra el tan expresado funcionario se apliquen otras sanciones de mayor entidad".

Este acordo conténtaselle a alcaldía en escrito remitido pola Intersindical Nacional Galega de Cangas, entendendo a sanción como inxusta e facendo unha serie de consideracións. Apunta o escrito que os feitos acontece-

ron nun momento en que non rexía unha Corporación democrática, nen avalada, popularmente, como quedou demostrado nas últimas eleccións, e e como consecuencia a falla de creto da mesma por parte do traballador resposta a falla de creto moral e político que esa corporación tiña entre o pobo e entre o personal ás suas ordes. "Nesta situación —di a ING— resulta sinxelamente arbitrario e mecánico proceder a aplicación do reglamento contemplado na Ley, de Régimen Local sen os consideracións que o feite en si merece, contando que esta Lei se elaborou nos conciliábulos fascistas, e reconocida aspiración dos Partidos democráticos proceder ao seu derrogamento inmediato, e a elaboración dunha nova Ley de Bases democrática". "Causa estranxeza —engade— que estando esa Permanente formada na sua mayoría por personas de 'esquerdas', se aprobase esta sanción a proposta dun membro reconocido do PCE, doutro membro de

UG e dos concellais da UCD sumando ao final cinco votos contra tres que propoñen unha mera advertencia, e o do concello do BN-PG, Sr. Abalo, que se define por ningún tipo de sanción".

Salienta tamén o escrito o firme desacordo coas sancións por ir contra o único medio de vida dos traballadores, o salario, cando ademais dependen del non sómente o traballador en cuestión, senón tamén as persoas ao seu cargo. Remata sentando un claro precedente, ao pedírlles os concellais dos partidos democráticos que se proceda a unha fonda investigación da actitude de todos os cargos de responsabilidade do Axuntamento que, dalgún xeito, puideran motivar estes incidentes, e comenzar dende cero, dentro dun marco de respeito, sen escluir en ningún aso as medidas disciplinarias, que se deberán regular dentro da futura Ley de Régimen Local, democráticamente elaborada.

**¿BUSCA A LENDA
DUN CASTELO
OU VENDE
UN CABALO VELLO?
ANUNCIOS
DE BALDE
A NOSA TERRA**

X
Keito
PONTEVEDRA
SOPORTAIS DA FERRERIA, 4

**PRA MOBLAXE
CONSULTE-NOS!**
ALMACENS FERNANDEZ
REZA, 15 – OURENSE
CALIDADE AO MERCAR, COMODIDADE AO PAGAR

"... é moito mellor evocar algo irreal, algo puramente imaxinario, algo que co seu simbolismo nos deixe ver o pasado para proveito do futuro, como unha boa esperanza. Podemos maxinar por exemplo, unha Santa Compañía de inmortais galegos, en interminable procesión. Ao frente de todos vai Prisciliano, o heresiárca descabezado levando a sua propia caveira nunha arqueta de marfil e afincándose nun longo caxato, que remata coa fouce dos druidas, a modo de báculo episcopal. Siguen a Prisciliano moitos adeptos, varóns e

mulleres..."

Así evocabas Castelao na sua *Alba de Groria* a ese persoal tan controlvertido que foi Prisciliano; pra uns, o máis representante dunha eirexa que, por forza, tería que ser galega e entronizada cos más recuados orixes do noso pobo, pra algúns o herexa diabólico que tentaba desviar aos fideles dos camiños de Deus, e por fin pra outros, a encarnación do revolucionario enfrentado a un Imperio en

decadencia.

Pra por unha música de luz nesta parcela escura da nosa historia, falamos co profesor J. Fontaine, ensinante de literatura latina na Universidade de Caen e na Sorbona e home versado nos estudos clásicos, con numerosos traballos publicados, entre os que sobrancean: "A vida de San Martín de Tours" "San Isidoro de Sevilla e a cultura da España visigoda", "Hilario de Poitiers e o seu tempo", etc.

J. FONTAINE

Sobre Prisciliano, "o heresiárca decapitado..."

—Falemos un pouco das interpretacións que se lle dan ao Priscilianismo por autores católicos, protestantes, amais de galegos como Otero Pedrayo, Murguía e López Caneda, que falan das pervivencias celtas, neolíticas, etc.

Creo que as interpretacións protestante e católica aportaron bastante ao estudo do tema, por coido que hai que darlle novos enfoques que son os da historia actual; é decir: non meterse demasiado en doutrina, xa que a Ha. actual do cristianismo é moi más cauta á hora de tratar o problema da heterodoxia e a ortodoxia. O que se pode decrui é que se pode entrar millor na mentalidade de Prisciliano, tentando amosar como é un movemento espiritual, entendéndose mellor esta problemática se tomamos en conta o concepto que tiñan da cultura os homes da Antiguedade Serodía, que era un concepto esencialmente relixioso, é decir: os homes dos II e III coidaban que coa cultura podíase un achegar ao divino, que era o que interesaba, tanto a paganos como a cistianos.

Esto é básico pra entender a personalidade de Prisciliano, un letrado que se basea nas pseudo-cencias: astroloxía, maxia, hermetismo, moi desenvoladas na Antiguedade Tardía, tamén con algo de filosofía platonica, e unha cultura retórica moi forte, posto que un dos seus mestres foi o rector Elpidio. Podemos darnos conta de que el se achega á mística dun xeito intelectualista, e tamén tendo en conta o contesto sociopolítico no que se movía, caracterizado pola alianza entre a Eirexa e o Estado a partir do reinado de Teodosio, xa que o asunto prisciliano estrala en Córdoba no ano en que Teodosio, chega ao poder en oriente, sen que sejamos, e isto é unha das moitas interrogantes qué relación había entre a nobreza que aquí callou en torno a Prisciliano.

Outro factor é a tensión que había entre un evanxelismo radical e a corrupción dunha parte da xerarquia episcopal, aliada da aristocracia e do Imperio. E decir: Priscilianismo, en este aspecto ten que situarse nun ambiente de moito entusiasmo polo ascetismo en todo occidente, e que derivou en formas o e matices moi diversos naquel tempo: desprecio do matrimonio da sexualidade, de comer ou dormir. Existindo esta pluralidade de formas, hai que entender que se viña mesturando moitas doutrinas de todas clases e por eso non se poden desbotar os elementos

heterodoxos dentro do Priscilianismo. Desto non podemos saber moito, pois é fundamental distinguir entre o que pasou antes da morte do Prisciliano, no 385 probablemente, e despois. Eu o que procuro facer é demostrar que se debe partir do sucedido durante a vida de Prisciliano, resultando que do Prisciliano en Galicia, e ainda do nacemento de Prisciliano non sabemos prácticamente nada, senón que a primeira tesemúa dunha relación entre o Priscilianismo e Galicia é a participación moderada e algo recatada de Simposio de Astorga no Concilio de Zaragoza no ano 380, no que curiosamente non se queda máis que un día. De esto non sabemos máis hasta que moito máis tarde, se da esa especie de inquisición contra os priscilianistas. O primeiro testigo, que non pode ser chatado de forasterio é o bispo de Chaves Idacio, que afirma que o Priscilianismo non chegou a Galicia máis que despois de morto Prisciliano.

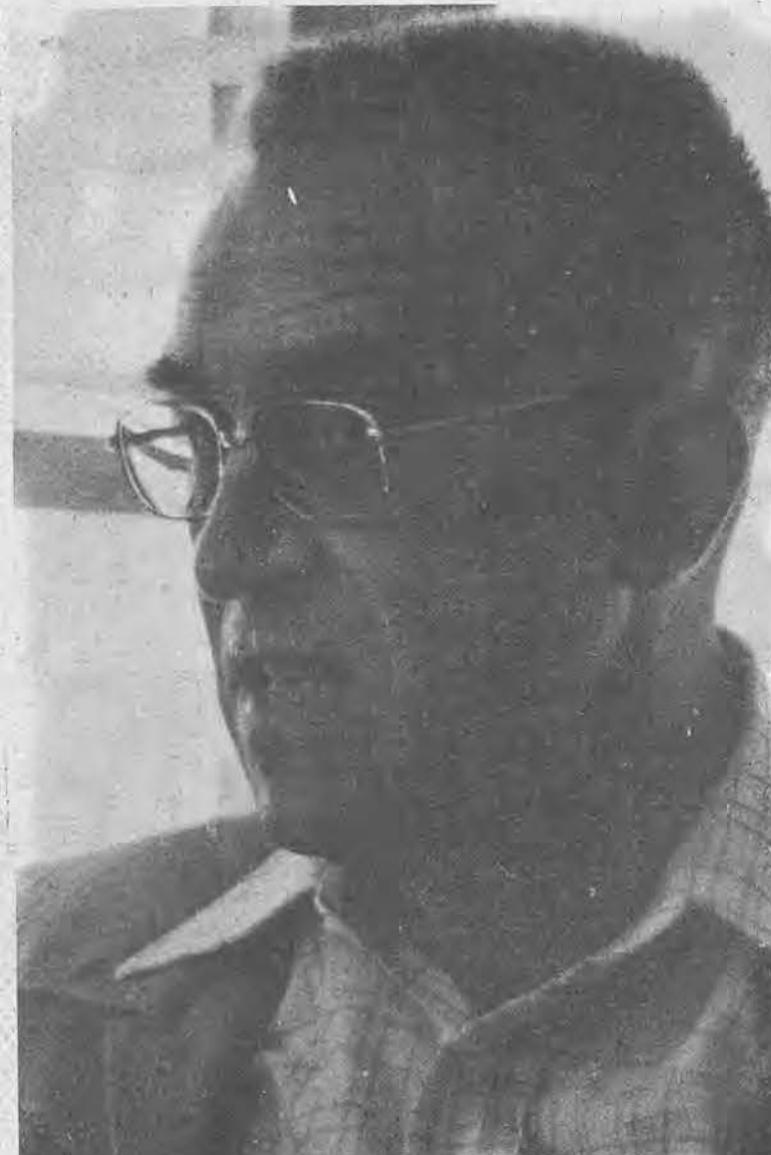
—Entón, ¿qué relación hai entre Prisciliano, como figura histórica e o movemento que posteriormente se desenrolou?

E moi difícil de definir, porque o movemento posterior non se conoce máis que polos seus adversarios: por Orosio, S. Agustín, S. León Magno, que, por certo foron xente formal e non se poden desvotar os seus escritos coma se fosen unha novela, pero, enfin, temos que velo a través de este prisma, que é a condenación dunhas opiniões heterodoxas. Coido que ao inzar en Galicia, o Priscilianismo tivo moitos rumos, e é certo, como recén dixo unha autora alemana... A personalidade carismática de Prisciliano puido dar orixe a movementos moi diversos: sincrétismo, maxia, astroloxía... Pero falando da tesis das supervivencias do panteón neolítico galego, eu coido que é unha mera novela, porque ainda que no agro houbera predisposición a exacerbar os elementos astrolóxicos do Priscilianismo, debido a unha tradición de relixión naturalista, remontarse ao Neolítico é borrar, xa non séculos senón milenarios. De todos xeitos, algunas tesis formuladas hoxe en Galicia din que hai que abandonar o da influencia céltiga e remontarse á neolítica; pra mi esto é imposible.

—¿E máis correcto entón pensar en supervivencias célticas que neolíticas?

Sí, pero con moitas interrogantes, porque todo o que sabemos deste 2º Priscilianismo (despois da morte de Prisciliano), refírense a cidades e a

FOTO: ABEL

bispos fideles a este movemento, pro nen da Sonada Libra de Dictinio de Astorga sabemos nada. Por outra banda, o esoterismo practicado pola secta impídenos conocea millor, polo de agora, a non ser que se atopen novos documentos.

—¿Por qué as provincias do sur da Península se opuxeron dende o principio ao Priscilianismo namentres que na Gallaecia tivo éxito, incluso dentro da mesma xerarquia?

Non creo que se poida partir o noroeste e o suroeste, pois pra mi o movemento espallouse por toda a fachada oceánica, desde Mérida a Bordeaux, ao traverso dunha vía de comunicación estratégica entre as duas capitais.

—A difusión do movemento Prisciliano debeuse a razons de tipo social?

Hai 10 ou 20 anos existiu unha moda de reducir as herexías a movementos sociais. E certo que é tentador comparar o priscilianismo con outras herexías de matiz social, coma o donatismo do norte de África. Pero do donatismo temos datos que demostran que houbo revolución social, que houbo

grandes propietarios maltratados polos escravos, hasta intentos de asesinar a S. Agustín, máis eu plantexo o desafío de conseguir un soio testo que vencelle o Priscilianismo cunha revolución, cunha intentona contra os grandes propietarios. Porque os bagaudas (especie de "maquis" labregos) que aparecen na Galicia a fins do S. III e en Navarra e otoño Ebro no V.), esto en Galicia non se da. Amais nas fontes informásemos sobre a composición social de priscilianismo, e así, a Crónica de Sulpicio Severo fala de "Moitos Nobres e... Incluso populares" os nobres en 1 plano. Foi polo tanto un movemento de enriba abajo.

Inclusive as xentes modestas puxerónse en ocasións a favor dos bispos anti-priscilianistas, como cando, despois do Concilio de Zaragoza, Prisciliano acudiu a reconciliarse co metropolitano de Mérida e cásque perde a vida nun motín popular. Pódese argumentar que estaba argallado polos nobres e pola mesma xerarquia, pero esto é unha mera conjectura; estamos xa na novela...

—E factores históricos coma o diverso degrau de romanización

da Gallaecia e das provincias do sul, máis urbanas e máis ligadas a Roma, que pudieron influir na desigual implantación do Priscilianismo?

E posible que a cristianización de Galicia fose máis lenta, pero esto sería verdade para zona occidental, xa que eu coido que a cristianización da rexión meridional e oriental é xa moi temperá. Máis, certamente, no oeste da actual Galicia, escasamente cristianizada, puido haber fenómenos como os que hai ao principio de calqueira romanización, mestura de paganismo e cristianismo que favorecería ás doutrinas máis estranhas e periféricas do priscilianismo, pero tamén as más atractivas para xente: cultos astrais, maxia...

—¿Que é o que caracteriza o que vostede chama 2º Priscilianismo, despois da morte do fundador, e que arraigaría en Galicia maiormente?

Xogaría un papel moi importante a invasión do ano 409, que lle deu a impresión á xente de que viña o fin do mundo, porque este escatoloxismo, este adventismo é unha causa que se espalla xa desde o s. IV, cando escomenza a esgazarse o Imperio. Estes movementos milenaristas, coido que esistiron sempre na Eirexa e agudizaronse nos medios ascéticos do s. IV. Hia razóns, polo tanto, pra considerar esta orientación no Priscilianismo, seguramente por enlazar co cristianismo primitivo, e máis nas zonas máis afectadas polas invasións como foi o oeste de Hispania, precisamente por esa vía de penetración que xa citamos: Bordeaux - Mérida, pasando por Astorga. Esto foi saqueado, achamado, creándose un clima de inseguridade. Acontece o mesmo ca no noso século, onde, coa ameaça da bomba atómica entre outras. As sectas prosperan porque, cando o home non tén seguridade no porvir, ve próximo o fin do mundo.

—¿E a influencia oriental no fondo doctrinal do Priscilianismo?

Hai influxos do gnosticismo e maniqueísmo, pero a tesis que me parece máis razonable e que abrangue todo este tipo de influencias, é a de que Marcos de Menfis, o introductor destas ideas na Península, fora de orixe expio, e a través del cheganlle a Prisciliano o afán polo estudio intenso da Biblia, compagando cunha ascensión estremada, porque estas prácticas atopábanse xa en Alexandria no Século III.

BIEITO IGLESIAS
XULIO GAIOSO

"Somos tamén esportadores da nosa propia mercancía, e contamos cun Laboratorio de Investigación pra todos estes traballos de milloras; temos axeitadas todas as instalacións que obrigan as leis en vigor, e xa vimos de moi vello en todo este proceso do marisco. Agora topámonos cos graves problemas que atinxen aos pequenos industriais ao longo das diferentes comarcas de Galicia, e tentamos loitar conxuntamente pra vermos de lle topar soluciones á crisis prantexada no sector". Esto nos conta Xosé Currás González, produtor de estrelo e mexilón, propietario da empresa BIOMAR S.L. de Cangas do Morrazo. Con el falamos sobre

Os atrancos ao pequeno empresario galego

¿Qué tentan ser nesta hora de Galicia as estacións depuradoras?

As estacións depuradoras venen esixidas polos diferentes mercados internacionais. As normas dos países da Europa din que hai que depurar aos moluscos, que o molusco que se come crú ou semicocido pode ser causa de doenças, por conter, no estado natural en que se atopa, unha grande cantidade de coleobacilos no seu estómago; xa que logo, é preciso depuralo. E nós, os pequenos esportadores galegos, vémonos na obriga de contarmos coas nosas propias estacións depuradoras pra prescindir dos intermediarios e canalizar nós a mercancía ao mercado internacional. Alá polo ano 76, saiu unha normativa pra protexer a uns señores cos que o INI tentou facer unha "agrupación" de pequenos empresarios de cara a convertila nunha sociedade capitalista total; esta "agrupación" ben axiña demostrou o seu fracaso, pois SOMEGA foi ao tacho ao cabo de ano e medio de estar funcionando; e hoxe, topamos cun monopolio neso das depuradoras, monopolio anti-democrático e anti-todo que todos, conxuntamente, temos a obriga de tumbar abaxo.

¿E cal é a situación ecolóxica destas plantas?

Pois a dun viveiro máis de marisco. Cóllese a auga do mar, e hai que trátala decontado; normalmente, trátase con ozono ou con gas cloro, nun depósito de 1000 Tm. de auga; alí desintegrase o cloro, mata todo o que de perjudicial haxa pra o

molusco, e xa cando sal a auga pra que beba está en moi boas condicións de soro: ás cuarenta e oito horas, o animal bota todos os coleobacilos que tiña no estómago; polo tanto, o efecto das depuradoras é de limpeza por medio da auga do mar, eliminando calisquer axente patóxeno que poida ter o mexilón, ostra, ameixa, etc.

¿Cales son os circuitos comerciais e as condicións nas que a mercancía chega ao consumidor?

Bueno, as condicións deberían ser as millores, as que lei manda; noustante, hai unha grave contradicción neste da vixilancia pola sanidade do molusco, xa que os señores que controlan todo esto son a un tempo xuez e parte nas suas observacións. En canto aos circuitos comerciais, compre ter en conta que o 97 por 100 do molusco que producimos nas Rías Baixas cómeo o mercado exterior, estatal ou internacional; estando nós, polo tanto, no derradeiro lugar en canto ao seu consumo. As estacións depuradoras cumplen neste senso un factor decisivo en canto permiten un reforzamento do músculo de peche do animal e a conseguinte millora pra levalo en boas condicións aos sitios máis lonxanos do que se produce.

¿Qué razons pode ter a Dirección Xeral de Pesca pra non legalizar a sua empresa?

Pois esto xa vén aló do ano 76, en que Víctor Moro era Director Xeral de Pesca; e todos sabemos aquí en Galicia o que por qué Víctor Moro sacou a orde de "suprimir temporalmen-

te" as estacións depuradoras, incluídas as que estaban xa en tramitación, como era o noso caso. No ano 75, fixemoslle a solicitude a Dirección Xeral e paráronnos por seis meses por mor de problemas con Obras Públicas; resolto este problema, volvemos empezar con todo o papeleo burocrático no 76, e no mes de setembro dese ano devolveronos a documentación, esplicando que en xunio saira a devandita "orde temporal". Pensamos que había tan mala intención naquela, que nos pareceu mentira que o Sr. Moro tentara perxudicarnos tanto, de

potenciación do caciquismo, que se está a exercer sobre de moitos pequenos industriais do noso gremio, un decreto que deixa craro o aparato colonial que estivo e está a operar sobre Galicia.

¿E non teñen pedido as definicións públicas doutros organismos sobre deste caso?

Todos os organismos aprobaron a nosa solicitude de hai dous anos e medio, coa apertura da industria incluída. Todo menos a Dirección Xeral de Pesca, que tén a documentación parada en Madrid de hai tres anos e sen decir si nen non.

¿En qué medida afecta postura do goberno nos circuitos comerciais, interior e exterior, a nivel de mercado?

A agrupación de pequenos esportadores da provincia de Pontevedra, que tén máis de setenta esportadores e industriais, con cetáreas e más bateas, temos unha documentación presentada en Madrid pra ver se dunha vez tiramos con esa orde gubernativa. A orde afecta tanto que parece inconcebible de que tanto se esteña a falar das "canles de libre comercialización", de "evitar intermediarios", de abaratar os produtos, etc.; é ridículo, repito, que se nos tente facer pasar por unhas depuradoras que están en mans capitalistas e pagar un canon por lavado de molusco, nada máis que por lavalo, e que estamos moitas veces máis de trinta e cinco esportadores dentro dunha mesma depuradora; se hai dous anos nos cobraban de 6 a 7 pesetas por Kg., agora xa cobran de 10 a 15, e en mercancías coma o berberecho ou o mexilón, cásase que se dobra o precio dentro dunha mesma depuradora; ou seña, que estes cartos que tiñan de ser pra o pequeno produtor, hai que darlos á depuradora. O abuso é tal a este respecto, que non entendemos como a propia Administración non toma medidas pra atallar todas estas cousas.

¿E non coida Vd. que cunhas institucións políticas galegas se lle tería posto fin a estas situaciones discriminatorias?

Esto é, ou debería ser, a verdadeira solución do problema; está craro e non ten volta. ¡Qué se pode decir desto! Nas 35 veces que viaxei a Madrid nestes tres anos, foi tanta a demagogia daquela xente, tanto o seu desconocemento da realidade galega, tanta a sua lonxanía de Galicia coma os Kms. que nos separan.

PINTOR.

MOI IMPORTANTE COMPAÑIA DE COSMETICA INTERNACIONAL PERCURA SEÑORA-SEÑORITA

—Brillante oportunidade pra persoas relacionadas entre clase femenina e con gañas de se asegurar un sólido porvir. (Non compre esperancia).
—As condicións económicas non serán problemas en ningún caso, estando en función do que a aspirante aporte en relación coas vendas.
—As suas funcións serán: organizar delegación; reclutamento, animación e control de vendedores. As interesadas terán de escribir, engadindo currículum e máis foto recén, ao apartado 151.006 de Madrid, indicando señas e teléfono de contacto.

FAGA UN
PEQUENO
ANUNCIO NUN
SEMANARIO
AMIGO

A NOSA TERRA

TALLERES
NOS

MECANICA DO AUTOMOVIL
MOLINO, 47 / VERDUN
BARCELONA

O "PLAN ENERXETICO NACIONAL E AS CENTRAIS NUCLEARES (2)

RAMON VARELA DIAZ

A contaminación radiactiva, térmica (calor), e química que produce unha central nuclear no seu formal funcionamento, sen ter en conta xa as posibilidades dun ligeiro accidente como o de Harrisburg (E.U.) son por elas soias, razóns abondo que desaconsellan a instalación de c. nucleares. E non se pode correr un risco que non somente é de animais ou plantas, senón tamén pra nós mesmos (cancros, enfermedades hereditarias... etc.) porque outros países o corran; unha vez más fai falla xustificar o inxustificable, cousa que se pretende ao longo de todo o "Plan". Por outro lado, é falso que a contaminación por carbón ou fuel-oil sexa superior á que produce a enerxía nuclear; ninguén dubida que co carbón e outros produtos se produce contaminación, pero en todo caso é un tipo de contaminación que se pode controlar nunha boa parte a través de filtros e sistemas anticontaminación, o que non se pode facer no caso da contaminación nuclear. A radioactividade que se escapa das centrais nucleares, deixando sentir os seus efectos áinda en pequenas cantidades sobre todos os seres vivos, non é nen comparable á contaminación do

carbón ou fuel. O mesmo podemos decir da contaminación polo calor que leva a auga de refrixeración e as substancias toxicas (Cloro, antioxidante...) que logo van parar aos ríos ou ao mar, afectando mortalmente aos sistemas mariños.

Non deixa de ser noxento que con relación ao mesmo punto se nos compara noutro lugar do proyecto a enerxía nuclear con radiacións orixinarias do sol, cos

aparatos de televisión, co tabaco, cos aparatos de Rayos X... etc, intentando persuadirmos que sempre estamos en contacto con radiacións e non pasa nada. Hasta se nos pón un cadro onde se puntualiza que a probabilidade de accidentes en reactores nucleares é de 1 por 5.000.000.000 de anos, coma se non soubéramos dos continuos accidentes que se producen nas centrais, tendo lugar o mais importante hai unhos meses, e desde aquela más de 20 reactores foron pechados temporalmente nos USA debido a problemas de fugas e outras anomalías.

Resaltan o "Plan" numerosas contradicciones, pois si no apartado, a) do punto 4.2 di: "Utilización al máximo posible de las energías nacionales", logo dalle aúna especial preponderancia como vimos, á alternativa nuclear pretendendo que pase a ser a primeira fonte enerxética suministradora de electricidade, o que non deixa de ser unha incoherencia total. A escolha da nuclear entre varios tipos de enerxía tamén se contradí

co apartado b) do mesmo punto "Selección para el resto de las energías de procedencia exterior de aquellas que entrañen un menor coste de divisas y que proporcionen el mayor grado de diversificación posible". Cando se depende totalmente da tecnoloxía americana neste tipo de enerxía, non se pode entender que entrañe un menor coste de divisas ca outras, que nem siquera o Urano se pode utilizar sen depender do exterior. Ao mesmo tempo iste tipo de industrias presentan un degrau de concentración a todos os niveles que claramente se opón a "mayor diversificación" pretendida.

Por último o apartado c) do punto 4.2 "Preservación razonable del marco ecológico compatible con las dos premisas anteriores". Despois do que eiquí se leva dito entenderase que se algún tipo de enerxía pode producir desastres ecolóxicos incluidos desastres na población humana, aparte de deixar amplas areas marítimas e terrestres incultivables e inevitables pra o futuro, esa é a enerxía nuclear.

Aos galegos non soio afecta o Plan no que toca á central nuclear de Sove, aínda que somente nos isto o punto máis importante, senón tamén o plan de exploración e investigación de uranio, pois entre as zonas do Estado consideradas pra unha futura busca de uranio atópase Galicia, e no caso de atopar, xacementos as espropiacións van a ser rápidas como se contemplan no projeto "Adecuación de la legislación de forma que se agilice el acceso al dominio minero...".

Pra rematar, vexamos como tamén os grupos políticos que defenden hoxe a moratoria das centrais nucleares están coincidindo cos intereses dos monopolios españoles de electricidade, no programa enerxético contemplase que habrá centrais que tiñan autorización previa, pero que se vai retrasar a sua construcción, por non facer falla agora van ter unha "moratoria". Mesmo algún diputado moi agudo xa andivo a decirnos que Xove non está pra construirse agora, pero o que non nos di e que o "Plan Enerxético Nacional" tén unha revisión

cada dous anos ou antes, e puidera pasar que centrais que hoxe teñen unha "moratoria" puderan construírse máis adiante. En definitiva, o "Plan Enerxético Nacional" reposta a intereses das empresas eléctricas fixose desde o Goberno, e apoiado dentro e fora do Parlamento polos grupos políticos ali representados, da esquerda e de dereita españoles. I XOVE sigue sendo un perigo certo!

historias de esmagados

X. MARIN

"El Piloto, forajido tristemente famoso, muerto por la Guardia Civil en Belesar", titulaba, a toda páxina e en portada, o xornal *El Progreso de Lugo*, o día 11 de marzo do ano 1965. Semellaba quen éramos un país sen historia, que estes "forajidos", asegún a prensa de servidume española e fascista, xurdían sen más, pra cometer "roubos", secuestros, violacións, e todo o que o Código Penal castiga". En la misma comarca de Saviñao asesinó al dueño de una casa que se negaba a entregarle la cantidad pedida, y luego a un joven que allí entraba, prendiendo fuego seguidamente a la casa". Dende aquela, nunca crarexou a prensa, en Galicia, que tipo de resistencia desfiou o pobo galego frente á sublevación fascista. Unha resistencia desorganizada, apandando co baño de sangue despois de esmagada, unha resistencia falta de dirección —como reconocería o mesmo Xeneral Lister—, que no fin da guerra e sobre todo coincidiendo coa utópica arela republicana de que os aliados, ao rematar a Guerra mundial, lle negaran o pan e o sal ao Gobierno de Franco, soupose que o Governo Republicano no Exilio condenaba a loita que acó se andaba a levar e mesmo que o Stalin, xa no 1948, a raíz dunha visita dunha delegación do PC a Moscú, aconsellara porlle fin á resistencia armada.

No mes de outono, perto de París, nun local dos metalúrxicos, celébrase unha reunión que conta coa asistencia de seis representantes da guerrilla onde se decide "sacalar" do enfrentamento armado e facer unha declaración política, así como apoiar os procesos que se desenvolverían nos anos 49, 50 e 51. Neste ano, o derradeiro boletín oficial de "El Guerrillero" traguería nen más nem menos, que un chamamento de desarme. En diante é o Piloto quen edita "Vida Guerrillera".

- FOTOS:
ARQUIVO
M. LEDO
XURXO FERNANDEZ

O MINISTRO MILAGREIRO

Com a tripa valdeira é mila conselleira, a xente cárregala o San Benito de Franco.

P **G** **A** **L** **E** **G** **O** **T** **E**

As precios rubas, com os foguetes; as as contribucións medran cos a herva mala; se non hai sementes, nin abonos, níñase, nin gando, se han de tirar polos camiños para que importe a xente manguela... "Se cultiva ten-a o goberno". S'un coitado que lampaba c'ea fáse, depois d'un ano mangoneando a Hirmandade, cal unha casa de catro pisos, os chás de axiña lle visten as contas: tanto que raxillou d'os cupos, tanto d'as sementes, tanto do nitrato.....

Molte xente, incola que o Puerto falanxista, garanta a liberdade de roubar... pro roubar en grande. Mermurar d'o Caudillo, e d'os qu'os redor d'el, embelezar por facer unha España con más cárceres que escolas; espeitar d'os que se fan ricos d'noite pra mañan, a mala fe. Se os gobernadores alcaldeas e xerarcas, quedanse c'umha mira entre-as unhas, fan-no sin malicia. Como disía Curros: Sonche os que gustan d'as troitas.

Pescar coas brases enreitas. Pro o qu'hai que ver, non son os efectos, nem as virtudes, os milagres, que fai o goberno. Oliala unha mostra. Os novos labregos anclaban enrabidos polos cupos y-as tassas; queixabance de qu'a terra non daba nin pra bros de medio ano. Estaban muchos, com-a si os vira o magistral. Mais o Ministro d'Agricultura de Franco (de quén as malas lenguas dicen que ten cara d'enguello e mala de rapos) acaba de alcontralo remedio: vila poder aparatos de Radio en todos os Hirmandades. Así, cando o labrego non teme os saentes pesos pra contribución; nin abona pras terras, ou o forero a senace e' embargo, díxe unha volta pola Hirmandade, e, despois chevou un boleto da Machin, acabaelle as preocupacións. Non é isto maior milagre que o d'Orisola de 1937? Abrechilas qu'que se quenda, e de buelta. Com dito Franco, ou de ti, es tíxio pior que nos. Por exemplo, os negos d'Goberno africano que non disfrutan d'una feticieira lenta d'abastos que lle raciona a fome... nin te dan chirimbolo de Radio! Muito pior vivifase o os Républicanos, polas aquelas potas de bacallau, y-as illadas de toucino, estragadas os estriagos. Isto que se quenda, dóliles un conselleiro: con choco non matadel-a fome. Eu, como non gallego, calo... e fago. Teño dous fillos n-o monte y-outro que rabia por liscarren pre-lo. Eu, y-outros dous veciños, un d'estas días, cavilamos dar unha volta pola Hirmandade. Tá vos gustavos a Radio?... Vais a mis tassas. Bi que esa noite temos un traballíño que facer: vámossela prender lume a esa cosa de verdes que se chama Hirmandade... de laude e lampantada.

MIRELLA, A SUA MULLER, FALA PARA A NOSA TERRA

O irmán de Dario: "Decíase que nos pedía cartos pero eu daquela xa non estaba na casa.

Foi meu irman, si, ¿pero non tivo culpa é ou?".

gastaba en papel, gastaba en multicopiar, el tiña máquinas de escribir, compraba tintas io demo do inferno! como non tiña contacto de fora traballaba e organizaba ell!".

**LUIS OU PILOTO,
ASEGUN**

Ainda non cumplira os dazas-seis, cando Xosé Castro Veiga entró voluntario na aviación. Era o fillo máis novo dunha familia de Corgo, Lugo, caseira nunha propiedade do xeneral Tella. Fixo a guerra no bando "republicano" e por ese motivo metérono na cadea dende o 39 ao 43. Traballa, despois, camuflado de enfermeiro

nun Hospital en Madrid e sabedor que van na sua procura, unha boa noite apaña o tren e vense pra Galicia. E o 1945, data na que haimás escapados pra o monte e data que consta no seu carnet de ingreso no "Exército Guerrilleiro de Galicia". Pasa algun tempo na zona da Coruña —inda sé fala de certas bromas que lle gastou ao temible sargento Varela, bromas que repetiría coa Guardia Civil tamén en Chantada, como a clásica de botar unha partida con el e ao largar deixarle un papeliño que puña: "hoxe gañeille... O Piloto"—; deseguida aparece polos vales de Chantada e Eseairón, e aparece por Recón, pola casa de Mirella Curto Candal. Mirella tiña daquela vinte anos, e o seu pai, o señor Santiago, lembraba ben como izaran os "Hijos de Galicia" a bandeira republicana un día antes de cair Alfonso XIII. O seu nome, pra Mirella e pra todos os seus compañeiros será o de Luis.

**O PARTIDO ERA
O MEU LUIS!**

"Luis era moi bon mozo, delgado e dereitiño. Medía 1,75 —despois, co repouso, engordou e chegou a pesar 115—. Tiñache unha facilidade de palabra, miña filla, daba cada mitin nas casas que había que escoitalo e convencérse! El era o que organizaba e levaba o peso todo, porque non tivemos axuda de

Toda a prensa, e en especial a sensacionalista "buscase á amiga do Piloto".

naide. Pero facía clichés —lémbrame de Franco pendurado dunha roldana cuns taconciños...— itiña unha cabeza! Facía os carnés, os cruceiros, todo. Era mañoso, e cunha coitelada de afeitar, nun pedazo de goma, reproducía o que

PILOTO, O ULTIMO GUERRILLEIRO

Ainda non callaran no noso país organizacións con pouso galego e popular, o incipiente movemento galeguista ficara sen expresión orgánica, a autoorganización dos traballadores e clases populares semellaba irreducible; Non había partidos de seu na nosa nación. Pero a historia fixo ose, tamén, no corpo da resistencia individual, durante vinte anos no caso do Piloto, algúns menos no Foucellas ou no Manuel Ponte; e esa parte da nosa historia reconstruímola hoxe gracias a homes e mulleres que, coma Mirella, a compañeira do Piloto, sobreviviron ao illamento, á desinformación, a todas as negacións smaterias, gracias aos amigos dos "homes do monte".

CATRO TIROS NA CABEZA E NO VENTRE: IALTO PILOTO!

O dez do marzal atopábase Luis no lugar da Bugalla, na comarca chantadina, pra retirar algúns cartos dunha casa. Darío, un dos fillos, viuno —sen sere visto— e saiu pola porta traseira seguindo os seus pasos pola riberia, cara o embalse que FENOSA construíu no Belesar. Ao pé dun regueiro, do Facheiro, Xosé Castro Véiga, "O Piloto" sentouse un intre pra comer, un anaco de pan con chourizo que alguén lle dera. Mientras, xa o Darío lle tiña contado o caso a Anxel Fernández Blanco, empregado no Salto,

1

4

5

3

E así, o Piloto, de casa en casa, falando, tentando organizar, iba conseguindo apoios, editando a sua mesma propaganda, valéndose pra seguir adiante. Un bo día, no 1947, como tantas outras veces, a Guardia Civil sacou a Mirella pra chousa arrodeada de metralletas. Mirella non dixo del, e aos poucos días ía visitar ao seu pai, seu irmán e seu cuñado á cadea en Lugo. Alí entérase de que andan pra prendela. Fuxo prá casa dun familiar da sua nai en Castroverde. Recibe unha carta de Luis, vaise co Piloto e coa guerrilla pra o monte, vive nas casas dos "organizados", cose, limpa, axúdalles en todo menos en muxir as vacas, sobre todo cando se abre a emigración e van quedando somente os vellos, e o 6 de marzo do 65, sábado, Luis díolle, como tantas veces, que tiña de facer un viaxe... nunca máis soupo del e despois soupo que o mataran xunto do Salto mércores día 10, ás 11,30 h.

"Tal paixón sentiu por min cando me conoceu que nunca me decía que ía por diñeiro, porque me disgostaba, pero o que é verdade é que sacaba estritamente pra vivirmos, sacáballo aos fascistas, pero se vía que tíñas unha necesidade e que non te podías valer dábache... se de casualidade os guerrilleros estábamos no monte, el repartía a comida e o mellor era pra os máis".

O COMANDANTE FELIX, UN INFILTRADO; O SENEN, UN TRAIDOR

O ano 1948, o PCE decide retirarle o apoio aos homes do

monte. Arredor desas datas o Piloto mantén unha xuntanza co responsable pra Galicia, (¿Santiago Alvarez?), nunha casa de Escairón onde o cominhan a abandonar aquel tipo de loita. O piloto sacalle unha pistola e non parece disposto a ceder. Personas próximas a el abordan en que semella que non obedecía ao mando e ao pouco tempo pode decirse que fica completamente illado e autónomo. Antes desto pasarían doulos feitos importantes: a entrad dun infiltrado na guerrilla, o comandante Félix —Vicente Sanz Ortiz—, que fora guerrilleiro en Madrid, loiro, con pecas, responsable da morte do Benito (da dirección do EG de G.)

de Elías e de Santiaguito, e, un chisco denantes, a morte na Póboa de Roces, Guillermo, Travesado e Antonio, caseque todos de León, por mor dunha traición (un home dos do Piloto, Senén, que rematou por acceder aos ofrecimentos da policía pra colaborar na morte dos seus ex-compañeiros e na detención doutros que eran somentes enlaces ou apoios).

Ficou, pois, o Piloto soio o Piloto coa sua compañeira Mirella, de casa en casa: "El niño un carácter extraordinario, alegre, intelixente, a cada persoa dáballe o seu trato, asegur; cando os nenos ían ás festas regaláballes diñeiro pra que non dixeran que estabamos alí, e non lle gustaba que eu traballara, tíñamos ás veces desavenencias por eso, iverme cun delantal! , a ver se crees que cheño de criada? , tíñame coma unha xoia".

entrega, e pra o que contrataba ás veces os servicios dunha imprenta monfortina, o Piloto non escatimaba pasarse polos coches de liña da comarca adoitaba se poñer atras, e se se terciaba sempre ecaron da Guardia Civil—, visitar os cafés, as veces na compañía de Mirella, poñerelle a un a man no lombo con força, e non consentía que nada, na sua planificación fallase, hasta o punto de que ao se lle negar un socialista a servirlle de intermediario pra recoller 25.000 pesetas que "P" lle pedía a un suez de Escairón primeiro pensou en o liquidar e despois cobroullas ao fallido enlace. Ben pola contra, non faan versións que se refiren á sua xenerosidade, inda que se coincida en que, como a todos os homes, "o monte bótaos a perder un pouco e danse más a unha vida particular". Velaí vai unha historia das xenerosas: unha vez ía o Riopedroso nunhas cantas mulas pra o tren de Monforte. Páranos, Chámano polo nome e dínnelle que lle fai falla cartos. Riopedroso contesta que leva poucos pero que de volta traxera máis, pois que tén que lle pagar as cabalerías o comprador castelán. Polo momento entrágalles vinte pesos. Dalí a unha semá, na mesma rota, volven paralo, volvendelle os vinte pesos, porque "estes días fórmonos ben as cousas". O conto non para alí: unha muller ía co seu rapaz camiño de Monforte. O Piloto sal e preguntalle se tén cartos: "non, pero se nos deixas tranquilos de volta vendo unha vaca e douchos, agora vou co rapaz ao medico". O Luis dille que vaia tranquila e antes de pasar Escairón vóltalle sair e dálle duas mil pesetas a ela, pesetas "que foran pedir a outro sitio".

AI VEN O PILOTO!

"Se non calas venche o Piloto" decíanlle aos nenos, e os nenos apañaban medos. Pero non eran os únicos. Todos coinciden en que a Guardia Civil disimulaba o que podía por non se topar con el e que a vista dalguna referencia puñábanse brancos co medo: "Na festa de Belesar seica había un guardia —comenta unha testemuña— na ponte, un chisco bêbedo, cunha moza, e gababase deste xeito:

—Se estivera aquí o Piloto iba saber quen son eu.

—O piloto son eu ¿qué pasa?

O Guardia escomenzou a tremer e o Piloto colleu e botouno ao río no medio dun gran follón.

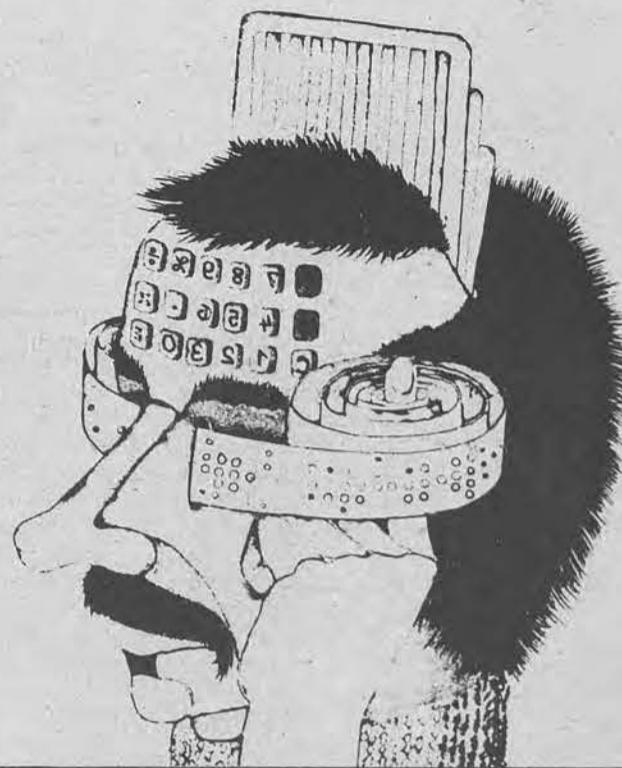
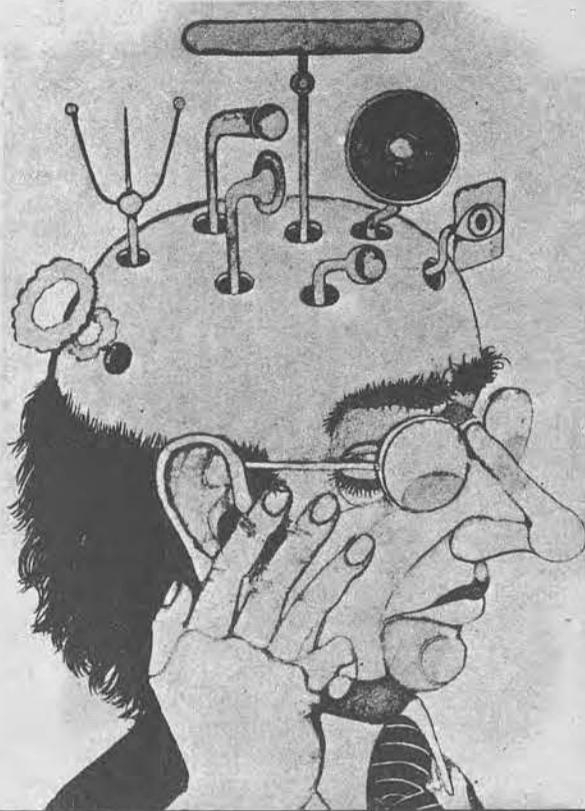
E caro o fin, cando xa sobrevivencia era o que contaba, o Piloto cobraba unha especie de imposto en certas casas, no Manco de Vilelos, na Bugalla —de onde saiu Darío, o Chivato, que dende entón desapareceu do lugar e entrou recomendado no mataxeiro do Porriño— un imposto sistemático que levou a que deran con el, a que o Anxel Fernández Blanco cominase aos guardias a disparar, a que un dos guardias dos que disparou perdeuse a fala cinco días asegún ouvimos, a que....

Así, o 10 de marzo, en Belesar, pechábase unha testemuña de excepción do que foi a postguerra no noso país e o síntoma más precioso da necesidade de organizacións propias no país; mataban a Luis "O Piloto".

A. EYRE/M. LEDO.

ESTE E O TEMPO DE NORMA-TIVI/LI-ZAR

XOSE-MARIA
MONTERROSO DE VESA

"Diríase que o seu nacionalismo está baseado nun máis nen menos que no antilusismo: como se os Reis Católicos tivesen sido portugueses ou Suárez fose lisboeta". CARLOS DURAN (A NOSA TERRA, 9-3-79).

Expresaba Carlos Casares en "La Voz de Galicia" do 4-3-79, respecto de "A polémica sobre o galego", os seus receos cara o perigo de confusionismo que pode supor a exposición pública dessa corrente idiomática, ortográfico-morfológica, a máis cada día, que el chamaba "lusista". Como, pasados catro meses (4) —que deron tempo a outra "polémica", maiormente mantida en "El Ideal Gallego"— aquel xornal se non dignou publicar a miña resposta ao profesor de Cangas, é que acudo á contrastada hospitalidade de "A Nosa Terra", porque sei áinda vixentes os puntos de dita resposta.

Cadro conforme firmante de "A leidicia de ler" en que as diverxencias entre Normas (Academia) e Bases (do Instituto e outros) son mínimas, polo que aí só se debe falar dunha única corrente con dous matices.

AI, OS MATICES!

A esta normativa (dobre), a única —dentro da minoría escribente— universalmente espallada hoxe en día, vénana matizar, á sua volta, por unha banda, os chamados "isolacionistas" dos primeiros tempos do Instituto (Gallego I, II, III 1a. edición); e, por outra banda, os firmantes da famosa "Carta dos Cinco", dos que, cumpre suliñalo, nunca máis se soubo, desde abril de 1978, en que saíron á palestra, en "La Voz", autochamados "independientistas".

Os citados "isolacionistas", entre os que eu coloco a os foneticistas espontáneos, antinormativos e populistas por excelencia —é dicir que máis que servir ao pobo, como dix, aupándoo, pónense de par del, assumindo os seus erros como cuase —dogmas, son nada facer por o convencer de que son erros só—, obsesos do diferencialismo acomplexados polo castelán no que decote se miran, e ao que toman como referencia cotidiana, antilusistas viscerais e anticastelanistas aparentes, que actúan, muitas veces, polo tanto, como antigalegos reais, ben mellor farían, de seren consecuentes e racionais, e xa que pretendan reflexar fielmente a fala, levando ese singularismo do galego ao punto de escribir cousas como: "ome" (por home), "berdá" (Por verdade), e, alén disto, outras como "xobín" (por xa o vin), etc.

Colocaríanse, daquela, na liña de cantos Gonzalos Correas, e con non pouca razón, defenderon de sempre as ortografías más simplificadas —como eu mesmo fixen nos meus tempos de castelán —escrebinte—, suprimindo h, v, adaptando k, q, c, z, g, e, j, dos que algúns serían eliminados, ao novo uso, etc., etc.; con todos os problemas que se derivarían das distintas falas comerciais sesos, geadas, xogos da y/l, vocais abertas e pechas, etc.); o

que proba a imposibilidade de normativizar —e mesmo normalizar—, por este camiño, un galego único; a non ser que se escollería o oficializar un só galego escrito con libertade neses puntos conflitivos; todo iso é mui problemático, por non lle chamar suicida.

DOS MAL CHAMADOS "LUSISTAS"

Frente a estes "isolacionistas" están, ben o sabe Casares, os "lusistas propriamente ditos", que pasan, en ocasións, a barreira do prudente, para facer de lingua escrita e falada duas expresións lonxanas entre si, substituíndo aquela praticamente polo portugués, sen repararen en que este e o galego son duas variantes dunha lingua común.

E, por fin, os mal chamados "lusistas", que ben mellor merecerían o calificativo de "etimoloxistas", e tentan conxugar a fidelidade á singularidade da variante galega do tronco galego-portugués, coa comunicación, recuperada a través dun achegamento discreto á ortografía portuguesa —en definitiva galega histórica evolucionada—, cum mundo de tantos millóns de falantes —e algúns menos escribientes—, da Nosa antiga Terra, ao fin e ao cabo, lingüisticamente procedentes.

Menos lusistas do que os "lusistas" só nos preocupa (e xa vai sendo hora de me situar no campo), o castelán como único perigo real para o galego, e máis que anti ou pro queremos e cremos ser simplesmente galegos. Defendemos a naturaleza latinista extremooccidental do galego; non nos aillamos para nos contemplar o embigo; non nos preocupamos de se "generoso" se escrebe igual en galego que en catalán e italiano, cando a diferencia mesmo co portugués, está na pronuncia —é decir no idioma real—, que tamén o italiano é coincidente con castelán e portugués, e viceversa, en moreas de vocabuloxos —precisamente por ese viceversa é que non nos preocupa que o galego se distre do castelán, e preferimos pensar e máis nos diríve dicir que é o castelán o que se asemella mucho ao galego—; e, ainda máis, se queren, vdes. diferencialismo co castelán, aí están, por exemplo, os lh e nh ou a acentuación que propugnamos, que compensan aquelloutra diferenciación de x/j que non en todos os casos, senón cando cumplir, nós abandonamos.

ENGADIRMOS CONFUSIÓN?

Teño que lle dicir a Casares que a confusión se sementa cando o campo do problema é universal; e cando, como algúns fan, se dogmatiza —onde non hai norma oficial—, falando de correcto e incorrecto, en troque de aconsellábel ou non aconsellábel —e me non estou referindo precisamente á atinada sección de "A Nosa Terra" adicada ao idioma—; e cando, velaí o pior, cal fai algúns outro, desde a sua irresistíbel inxeniosidade,

se escribe en castelán acerca de materias tales...

Que nin estes, pretextando ampliar o mercado de lectores, nin aqueles que, como Casares fai, temen escandalizar ao público —e entre os que eu me contaba até hai ben pouco—, caíron en que "a polémica sobre o galego" é cousa dos catro —ou catro mil— entusiastas de sempre —e que non nos engane o feito de seren os periódicos (nun país sen revistas culturais regulares) os que ceden as suas páxinas (lidas algunas delas por todos, pero outras por poucos) para estes mesteres.

Que, cando aínda estamos a cuase-cero, gracias (!) ao parón violento dos cuarenta anos —que comezou "poco antes do ano 40"—, non só se está a tempo de todo, senón que o tempo é mesmamente este; cando se vai oficializar o galego (?), cara o comezo, agardamos, da sua normalización; momento do ensino en e do galego, que é non só oportuno para discutir e decidir, senón que é a oportunidade única e máis a única oportuna (valla o xogo) de plantear a alternativa etimoloxista —sá partir do ensino será ético o seu uso; sen ensino a única ética era a alternativa castelanizante que até agora se utilizou, así de forte como soa.

E ogallá que desa discusión dé saído a luz, a base de ter cada quien a humildade necesaria para ceder no seu.

A DUBIDA COMO MENCINA

E dicir que os que por estas materias nos preocupamos e lemos —escritores, lingüistas, publicistas, curiosos— temos as cuestións claras abondo, e a exposición alterna dunha ou outra tendencia, co seus matices varios, non nos supón confusión ningunha senón apenas, e no mellor dos casos, unha sana dúbida, un novo motivo de reflexión, que pode supor, á vez, un troco de postura: ¿cántos de nós usamos un galego para o público en xeral —non só falado senón escrito: estas liñas son unha confirmación no meu caso; o meu libriño "Nau enfeitizada" será unha experiencia-sonda, e, por tanto, unha excepción nestroutro caso— e outro para os amigos?

E no caso de se dar —xa non a nivel de discusión, máis de uso directo— a dobre ou múltiple grafía no medio bibliográfico, máis minoritario aínda, a cousa non reveste perigo ningún de confusión. (E que non se me fale, superficialmente, de "élites": se non trata de "élites" percuradas, senón de "élites" de feito, que ogallá deixen de selo axiña).

E que así acontecendo, demóstroa o interesámonos por estas cousas xentes non especializadas, especialistas oficiosos, nestes anos en que, por fin!, xa hai especialistas oficiais no idioma: quizais cumple unha miga de refrescante "amadorismo" para compensar quer con experiencia directa e apaixonada, quer cunha suposta sensibilidade natural, aquela, por veces, fria ciencia adquirida "longe do sol"...

EUSKADI

O caso Olarra

MAIALDE

O día 4 pasado, o Xulgado n.º 2 de Bilbao aceptaba a suspensión de pagos presentada pola empresa "Olarra S.A.". En días que seguramente, as declaracións dos sindicatos ELA e UGT, da Cámara de Comercio de Bilbo e da Caixa de Aforros Municipal de Bilbo daban unha idea da importancia do problema.

50 MILLONS EN DANZA

Os pasados 14 de abril e 14 de maio, a Caixa de Aforros Municipal de Bilbo avalábase a "Olarra S.A." duas letras por valor de 25 millóns cada unha, a "Ferro Hispania", contra presentación do Banco de Castilla. Un mes despois, o 11 de xunio, perante a falla de fondos alegada por Olarra, a Caixa de Aforros Municipal de Bilbo prantexa un embargo de bens dos dous irmáns Miguel e Luis Olarra. Por medio dun abogado da empresa, solicitan un aprazamento dos pagos; aprazamento que non consiguen ao non ter ningún aval bancario diferente do da CAM de Bilbo. O 4 de xullo, a empresa prantexa a hipoteca sobre dun terreo en Olarronde (Bizkaia), e sobre doutros bens dos irmáns, entre outros un chalet en Neguri, outro en Las Arenas e dous en construcción en Laukari, igual que un avión propiedade de Luis Olarra.

UN EMPRESARIO DINAMICO

Luis Olarra pódese considerar como un modelo do "novo

empresariado basco". Director aos 28 anos de "Aceros de Llodio", ao tempo que xerante dunha pequena empresa que montara o seu pai a pouco da guerra, pasou despois a ampliar esa empresa (que hoxe conta con máis de 2.000 obreiros nas suas duas fábricas de Euskadi), montar outra en Colombia e tomar parte nalgúns outras, entre elas "Fojas de Amorebieta". Os seus métodos, nem sempre, vironse denunciados de varias veces dentro e fora dos sindicatos. Xa hai tres anos, presentara suspensión de pagos na empresa "Parquet Española", sita en Mungia. Agora mesmo, vén de facelo con "Olarra S.A.". As centrais sindicais UFT e máis ELA-STV non dubidaron en calificar o seu comportamento de irresponsable, ao tempo que Alfonso Etxebarria, secretario de ELA, precisaba: "A ningún que coñaza algo a Olarra lle estranou nada esto".

SOLIDARIDADE PATRONAL

Non lle estranou, dende logo, aos sectores pertencentes da patronal CEOE que L

Olarra é o presidente en Bizkaia, que se apuraron en presentaren expedientes de crisis nas súas empresas ligadas en xeral ao sector siderúrxico. Tampouco lle parece ter suposto golpe ningún a Luis Olarra, que nun tempo ben breve atopou posíto de 33 millóns de pesetas —ten conseguido o expediente de crisis. Expediente que terán de defender o actual vicepresidente de "Olarra S.A." e ex-ministro de Comercio, Enrique Fontana Codina, e máis o presidente do Colexio de Abogados de Madrid— ex-compañero de Olarra no Senado e nas anteriores Cortes, e tamén por designación real —Antonio Pedrol Rius.

Este caso é demostrativo tamén da situación de deterioro da siderurxia basca. Olarra, que a fins do 78 presentaba un activo de 900 millóns, presenta agora mesmo unhas débedas de case que 7.300 millóns; deles, 4.000 a curto prazo. Situación que o ex-candidato da UCD lle apón a formacións políticas da esquerda. Nesta caso concreto asegúra Olarra, foi a presencia no Consello de Administración da Caixa de Aforros Municipal de Bilbo de membros de Herri Batasuna, e do ex-candidato do PSOE á alcaldía de Bilbo, o que levou ás cousas ao seu punto actual. As patronais da pequena e media empresa, da sua banda —ADEGI, SEA, EKOR— máis influídas polo PNV, non comparten a actitude de abandono de Luis Olarra e outros sectores do gran capital.

OLARRA, LUIS

(senador real)

CATALUNYA**Mais dunha trampa no consenso estatutista**

Tarradellas a Madrid, pro os traspasos non acaban de chegar.

A atención política catalana tén sen dúbida a sua capital en Madrid, onde a duas bandas e parellamente, estase debatindo o futuro político desta nación a curto prazo. Refírome, naturalmente, a presencia do Presidente Tarradellas na vila e corte, e o debate constitucional sobre do projeto de Estatut.

E, por se esto fose pouco, os incantes viaxes do alcalde de Barcelona, Narcís Serra, tratando de arrincar con unhas e dentes os millóns que lle fallan para poñer a flote a aldraxada economía do ayuntamento da capital catalana.

Polo que se refire ao "stass" do Presidente, non hai grandes novas: Tarradellas está en Madrid con todo o equipo e coa Comisión Mixta de Traspasos Estado Generalitat funcionando a tope. Pero, de momento, non hai consecuencias espectaculares polo que se refire aos traspasos, que non acaban de chegar, e que de algún xeito teñen bloquexada a vida política de Generalitat provisional. Eso sí, as reunions continúan e o Presidente mostrase esperanzado.

"ESTATUT ARA"

Polo que se refire ao Estatut, as espadas están en alto; os partidos estatais e eu diría que moitos ciudadanos, non poden agachar a sua preocupación diante da más que probable "descafeinización" do proyecto elaborado por consenso en Sau, e neste sentido, houbo que xirar a ollada desde Madrid ao Club de Debates da Asociación da Prensa de Barcelona, onde, o luns á noite, Rovellós, Pujol, Gutiérrez, Barreras, Canyellas e Senillosa, todos eles os máximos dirigentes dos partidos que elaboraron o Estatut, compareceron diante dos xornalistas co tema monográfico de "Estatut Ara". En resumo que a noite non deu moito de si. Eso sí, valeu para poñer de manifesto a desconfianza que teñen axó certas forzas políticas se quita-

mos os partidos de Canyellas e Senillosa, de que o Estatut de Sau saía das Cortes reconocible. O partido gubernamental, a UCD, foi o blanco da noite. Ademais dun pequeno partido de ping-pong entre o Secretario Xeral do PSUC, Antoni Gutiérrez, e o dirigente de Coalición Democrática, Antonio de Senillosa, o prantexamento mais radical, o de Heribert Barrera, de Esquerda Republicana de Catalunya, que sin éxito propón que se se desfigura o Estatut nas Cortes, os parlamentarios cataláns abandonasen o Parlamento. Todos escorren o bullo da definición a priori, e puxeron de manifiesto a súa "vontade política" de defender por todos os medios o projeto. E, mentres os líderes ceaban cos xornalistas, a campaña "Volem l'Estatut Ara" sal por todas as bandas coas más diversas manifestaciones: desde os mítins coloquio ás campañas públicas de sensibilización e propaganda.

O CHANTAXE

Un dos motivos da interpretación do desacordo da UCD, que circulou por Barcelona ao encetarse a semá, situábaos como un chantaxe do partido do Governo, que retiraría as suas enendas ao projeto de Estatut entón que se lle asegure a presencia de Centristas de Catalunya —UCD no governo da Generalitat. Certo ou non, os partidos manifestaron a sua oposición ao chantaxe, pro non descartan a posibilidade dun Bloque de Progreso no que participaran todas estas forzas políticas para formación do próximo Gobierno da Generalitat, o que, dito doura maneira, sería aceptar a presencia de Centristas de Catalunya —UCD nese Gobierno.

Sobrancear, últimamente, o interés que poñen os políticos en desmarcar o Estatut de Catalunya do Estatuto Basco, xa que, considerados iguais, sería perjudicial, según eles, para cataláns, entre outras cousas porque o Estatuto de Gernika é un estatuto do PNV, mentres que o de Sau e o froito do consenso de todos os parlamentarios eleitos en Catalunya que o aprobaron o 29 de Nadal do 1978.

O "Skylab" económico de UCD e os bascosJOSE LUIS BLANCO.
MADRID

Mentras se preparan as vacaciones de verano que comenzaran no mes vindeiro, posiblemente con dous Consellos de Ministros e a moratoria indiscutible dos Estatutos de Autonomía, mesmo do que por razones de oportunismo tamén indiscutido están a negociar o PNV e máis o goberno, se coñoceron as diferencias entre a Comisión Constitucional e a Comisión dos parlamentarios bascos, producíuse un verdadeiro "Skylab" económico, aínda que o Goberno o queira ocultar a opinión pública.

Desta grande "queda" económica ("skylab", se permiten a comparanza) somente o Goberno é responsable por non ter previsto a tempo un programa económico coerente. UCD, representante da política dos grandes monopolios e do gran capital internacional, dereita civilizada con ar europeo como se adoita decir, non tén inconveniente en aproveitar a chamada crisis internacional para levar a cabo unha política discutible de elevación de precios, de xeito que pasa a ser un dos países más caros de Europa e/ou Occidente en canto a materias de primeira necesidade se refire, en perjuicio das clases traballadoras.

Con evidente oportunismo o Goberno "negocia" tamén co partido que tenta se conformar como dereita en Euskadi, o PNV, un Estatuto que non satisfai a moitos ao non somente porse en cuestión a soberanía de

Euskadi, senón xa limitando as competencias que mesmamente lle outorga a Constitución española as chamadas Nacionalidades históricas, reducindo a soberanía delas e minimizando o termo Nacionalidades incluído no propio testo constitucional por mor de existencia das tres Nacións peninsulares do Estado —Euskadi, Catalunya e Galiza— e tamén por evidente oportunismo político das forzas centralistas ou estatais que controlan o Parlamento.

Mesmo é significativo que no xornal madrileño "El País", Mario Oñaindia de EIA, integrado en Euskadi Esquerda xustifique o apoio ao Estatuto de Gernika en razón a unha loita de liberación nacional e social que se mantén en Euskadi desde 1936. O que se deduce das negociaciones UCD-PNV dunha banda, e Comisión Constitucional e Comisión Parlamentaria

Bascos doutra, é que os seus membros non están moi avisados en dereito, quer seña civil —cidadanía— quer seña administrativo —educación, ensino, policía, etc.— despreciando mesmo as posibilidades que pola sua ambigüedad e imperfección ofrece a propia Constitución española nalgúns aspectos.

E de prever que a pesares do pacto contra natura entre UGT-CEOÉ, criticado xa amplamente por moitas centrais sindicais periféricas e españolas, para tentar por remedio a unha crise económica falla de previsión polo Goberno fracase e pronto esteñamos perante un outono quente de folgas. Outono quente que se os traballadores terán que levar avante, ao gran capital vaille permitir reproducires axustes que lle conveñan —reducción de plantillas, modificación da estructura empresarial, introducción de monopolios—.

O problema é que a todo "skylab" económico sigue sempre unha crisis social que pagan os traballadores, e máis ao non estaren organizados, más que coa oposición española existente difícilmente chegará a un "skylab" político de UCD. Velaí una proba: o pacto UGT-CEOÉ seguindo as liñas de "Occidente" como xa dixo o presidente desta última entidade, un dos enrolados na Tricontinental, non hai que esquecelo.

Traballador español, cando aprende!

NICARAGUA

O imperialismo tenta desviar o trunfo popular

J.J. NAVARRAO/LLATZER MOIX

Nicaragua está a vivir días de caos e sofrimento, en tanto a dictadura de Anastasio Somoza cai por efecto da presión sandinista e a mesma corrupción que tén presidido a vida do país durante anos arreagenta nas horas derradeiras do réxime. Entramente, USA maniobra de cara a se asegurar o control do proceso político nicaraguense pra apôs a inevitable caída de Somoza.

Como xa temos apontado doutras veces ao falarmos da crisis de Nicaragua, que leva tido períodos de maior e menor virulencia, dende comenzaos do ano 78, en que asesinaron a Joaquín Chamorro, o líder sobranceiro da oposición moderada ao somocismo, a clave da custión fica na necesidade imperiosa dos USA de controlaren calisquer posible réxime que se puidera establecer en Managua, e de impediren calisquera tarabela independentista ou esquerdistas que puidera ser contaxiable ao resto dos países de Centroamérica, tamén afectados por unha fonda crise política e social.

A OPINION DE WASHINGTON

Todo o sofrimento, toda a lentitude do agoniar de Somoza como señor feudal de Nicaragua esplíande en base a esa lóxica, e o —non menos feudal— do dominio norteamericano na zona. Aos estrategas políticos de Washington non lles queda máis aquela que condenaren ao Somoza de cara a escea internacional, e más coordinaren accións políticas interamericanas pra acaderen unha solución negociadora pra o conflicto nicaraguense. Pro o que en realidade conta pra os USA, alén de calisquer política de dereitos humanos, son os importantes

intereses económicos dos que Somoza tén sido garda fidel ao longo de moitos anos.

Esta semá pasada, un alto funcionario norteamericano comentaba en Washington que "O réxime de Somoza é insostible de todo e é craro que hai que lle dar unha saída democrática ao país. Pero a única forza política nicaraguense que se pode facer co control do Estado son os sandinistas, e a implantación dun réxime á cubana en Nicaragua, non fa ser insostible; fa ser intolerable". O que retrasa o fin, ou poco menos o atoledamento dos sofrimentos do pobo nicaraguense é, xa que logo, a inexistencia dunha solución de recambio ao somocismo que manteña os intereses yankees.

AI ARMAS E OS MERCENARIOS SOMOCISTAS

Porque Somoza quere marchar. Ou eso é o que testemuñan, polo menos, os frebentos preparativos da Corte do dictador, que xa tén situados todos os seus bens en bancos de Miami, que, ademais, comprou unha illa-forteza enfrente das costas de Guatemala, e que vive enterrado no seu bunker de Managua entremedias do medo dun suposto derrubamento da sua

Gardia Nacional e unha cabezuda teima por salvar hasta os derradeiros refugados do seu poder.

Da sua banda, os sandinistas vense tamén nun calexón sen saída. O seu poder militar, pesie a teren posto a mal traer á Gardia Nacional, non é resolutivo dabondo pra acadar a victoria. Sinxelamente, que o seu equipo non pode competir coa morea de armas que chegan a Managua dene Israel e a Arxentina con destino ao exército privado de Somoza, composto maiormente por mercenarios moi ben pagos e por numerosos vietnamitas cunha grande experiencia noutra guerra moi semeillante: a do seu propio país.

O PONTO FEBLE

Os sandinistas teñen tamén un punto feble político. Son as verdadeiras vigas de sostén da loita anti-somocista, e teñen un programa craro pra sacaren a Nicaragua do caos de sesenta anos de dictadura da familia Somoza; pero esa programa bate de cheo coa estructura do país, que non pode pasar entre un lusco e un fusco, coma se nada, de ser unha finca de Somoza sometida ás multinacionais yankees a se convertir no primeiro Estado independente de verdade do Continente Sudamericano.

E dai o feireo político que preside estes derradeiros días da dictadura de Somoza. Os USA non queren perder o control da situación, pero deben relevar a un capataz, Somoza, que foi útil noutro tempo, e que agora é incómodo. Somoza quer marchar pra o "exilio dorado", que agarda por el, co froito da sua rapiña; pero pón condicións —mantemento da Guardia Nacional, e pervivencia dos partidos Liberal e Conservador, monifates políticos seus— e entramentras, non solta o seu sitiado poder.

Os sandinistas queren desenendar un proceso revolucionario no país, pro saben que non o van poder facer en non pactando cos USA e os superviventes do somocismo, incluidos elementos moderados, nun Goberno de Salvación Nacional. A sua outra alternativa é unha improbable victoria militar, pendentes da ameaza dunha intervención armada norteamericana (xa hai algúns destacamentos de "marines" na veciña Costa Rica), que non fa significar nem más nem menos que restaurar o somocismo sen Somoza.

E entramentras, en tanto o bambaneo político retarda máis e máis o fin de Somoza, a única víctima, que é o pobo nicaraguense, sofre e morre polos efectos da variedade de guerra más cruel: a guerra civil.

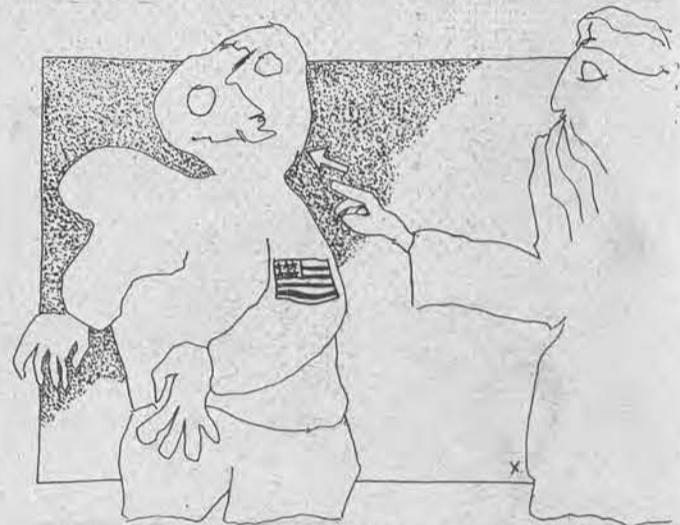
FSLN: Mientras a loita continúa cara Nicaragua, o imperialismo yankee tenta atopar unha saída que non signifique a instauración dun goberno revolucionario.

O IRAN: A "FONDA DOR" IMPERIALISTA

RAUL FREIRE

A actitude típica dos imperialistas foi sempre ignorar e despreciar a historia e a cultura, por moi ricas que estas fosen, dos pobos que colonizaban e asoballaban. Actitude eurocéntrica, fachendosa, que leva a confirmar o propio complexo de superioridade, considerando que a non aceptación do "esquema civilizador" occidental polos "salvaxes", e por moitos motivos razonables que haxa, e unha actitude reaccionaria, atrasada, propia de ignorantes teimosos en non se deixaren "modernizar". E esa misión "civilizadora", ao fin de contas, é a que lle impuxo aos imperios (vellos ou modernos) de Occidente a sua expansión. A defensa da "cultura" frente a "barbarie" é, pois, a xustificación teleolóxica da posición e das accións de Occidente. E meirande mentira histórica, imposible.

Exorcizar a propia historia e as actuacións de hoxe é o exercicio habitual pra manter a "boa conciencia" imperialista e pra arredar o "horror" do gran holocausto imperialista pasado e presente. De todos xeitos, a inmensa presuntuosidade non pode menos que deixarnos fondamente abraidos.

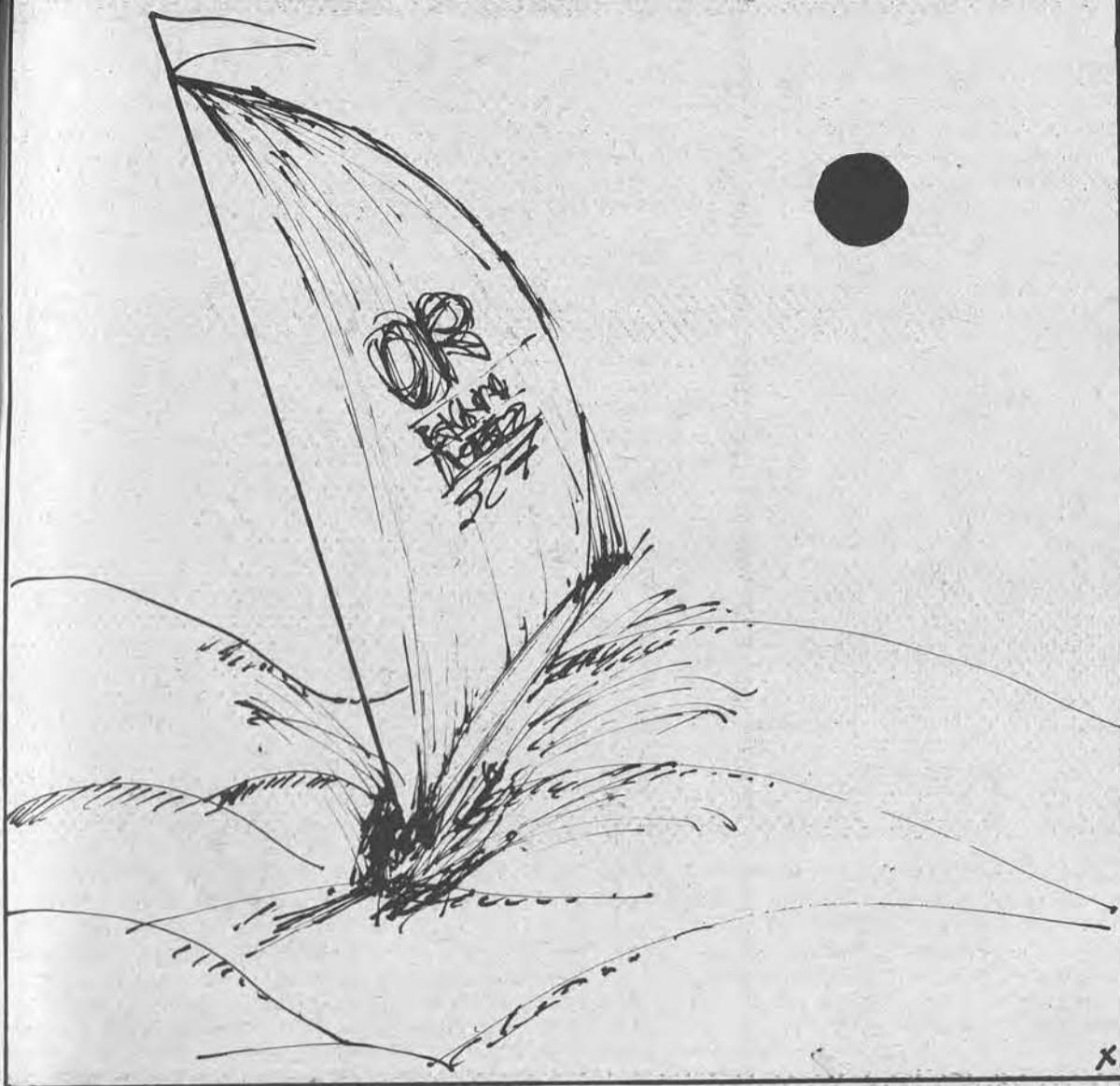
Ler día a día e pinga a pinga as novas do proceso revolucionario no Irán nos medios de comunicación de masas occidentais ponmos en contacto directo co devandito. Non é somente que señamos conscientes da "fonda dor", inesperada ademais, que causou o derrocamento da dinastía Pahlevi no campo imperialista, xa que o Irán, perfectamente programado pra ser o xendarme dos intereses occidentais (e pra eso, occidentalizado), en zona tan importante foise ao tacho, senón que imosnos centrar na campaña propagandística-ideolóxica destinada a desprestixiar o réxime de Khomeini (tan sonado xa, con ribetes irónicos coma en Occidente), sensibilizando a opinión pública sobre da "barbarie" do novo réxime islámico, connotádoo de medievalismo escurantista.

Deste xeito, día a día comunicásenos que as mulleres se ven obrigadas a volveren levar o chadur (velo), contra dos que se ergue o feminismo occidental; que se fusila a varios homosexuais (anque logo parece deducirse que eran parte dunha rede de proxenetismo); que se arredan os sexos nas praias e más nos baños; que se "islamiza" a prensa e a TV; que "aquele" é unha anarquía, etc, etc. Nen verba de nos explicar o proceso de nacionalizacións (recuperación polo Irán das suas riquezas e recursos), nen do proceso de dignificación nacional (recuperación da soberanía e o control dos propios destinos), do combate anti-imperialista vitorioso que portagoniza o pobo iraní.

Porque eso sí, coidanse moi moito de lle esplicaren á opinión pública a historia do Irán, que é unha longa historia de loita anti-imperialista.

Se o Islam pode dividirse en áreas de civilización, se unha é árabe, a outra é persa. En dende a grandeza da dinastía Safavi, no século XVI, empeza a ser constante o papel de alianza e antreguismo das diferentes dinastías de Shahs ao imperialismo (ruso e británico maiormente), e enfrete, xa daquela, a alianza do siísmo co nacionalismo progresista. Devanceiro de Khomeini foi xa no século XVIII o lloitador islámico Al-Algani, e foito desa loita a Constitución progresista de 1908. Logo, o país viuse dividido e ocupado por rusos e ingleses. Unica excepción: o poder soviético, que en 1918 renunciou aos desiguais empréstamos, tratados e concesións obtidos polo goberno zarista do Shah iraní.

Máis tarde, sería o imperialismo USA o sustituto do anglo-ruso do século XIX. Derrubado pola CIA o goberno nacionalista de Mussadiq, acelerouse o proceso de "occidentalización" (a traves de aéfemística "revolución branca") pra asegurar o bastión occidentalista na zona. Pero o pobo iraní desta vez o vendeor, rexitando os procesos culturais imperialistas e buscando na sua propia identidade cultural os motivos do seu propio desenrollo.

Os deportes no vran

Chegou o vran, e parece que o deporte esmorecerá por mor do aumento da temperatura. Remataron as ligas más importantes (fútbol, baloncesto, balonmán, etc), e os seguidores están a descansar.

Pero tenen o deporte nen os deportistas durmén no vran. O deporte-espectáculo déixalle paso ao deporte como exercicio físico. Os "hinchas" penduran dunha percha a bandeira máis a gorra do seu equipo, e calzan as zapatillas, bañador, camiseta, ou collen unha raqueta. Xente que no inverno acugulou graxas, agora ten a teima de se poñer á línea facendo deporte (1).

As vacacións son pra moitos un reencontro con exercicio físico que non se tiña feito de antes por mor do pluriemprego, mal tempo, preguiza, ou case sempre por non ter un instalacións. E agora, a climatoloxía da estación e más a esistencia de lecer levan á xente á práctica do deporte.

E clásico o pulo que nesta

época do ano collen os deportes acuáticos, pero, sobre todo, o vran é importante pra o deporte do mundo rural.

O campo non conta coa máis pequena instalación deportiva, e os rapaces galegos están desasistidos de todo. Os grupos escolares non contan moitas veces con elas, e cando as hai, están infrutilizadas por non haber profesores de Educación Física nen horas libres abondo. Tampouco poden practicar en termínando as clases, pois teñen de coller o autobús, nen na casa, á que chegan de noite. Tampouco os sábados son bos días, pois é difícil o desprazamento.

Endebén, no vran, malia os traballos agrícolas, o rapaz ten tempo de se xuntar cos

compañeiros e xogar en calquera prado que esteña xa segado. E moi importante o prado, xa que noutro tempo somente podían facelo nas eiras ou nas estradas.

Veñen logo as festas, e organizar partidas entre parroquias, e en xuntándose duas ou tres, que a xente non abonda moito.

O vran é a época deportiva por autonomía da nosa nación, pero o que non podemos é estar todo o ano a agardar que chegue esta estación pra práctica deportiva. Galicia necesita unha estructura deportiva axeitada ás suas peculiaridades. Non se pode afastar aos rapaces do medio rural, e tampouco facer do fútbol o único deporte. Que os fillos dos labregos tamén necesitan facer deporte todo o ano.

PUCHEIRO

(1) Moitas veces, dada á pouca práctica, ao querer ir moi apurados na sua posta a punto, o que fan é colleren unhas maniotas.

Historias dun vello trampeiro

Sempre gostei da vida dos trampeiros, e chamábame moito a atención cando via unha película ou lia un libro onde aqueles xotos cazadores, en pleno contacto cunha Natureza esuberante, pura e salvaxe, sobrevivían cos animais capturados, con lazos e cepos. Xa hai moitos anos que no norte de Europa, USA, ou Canadá non hai trampeiros, debido á escasez da fauna e á chamada do confort e da civilización. Cásque todos os países cultos teñen leis proteccións da fauna salvaxe e practican a caza dende un punto de vista racional, pra aumentar e millorar o número de individuos. Nembarantes, ainda hai propietarios de coutos de caza que pagan moitos cartos pola sistemática destrucción de predadores: lagartos arañas, aves de rapiña, raposos, etc, convertindo o monte en grandes galiñeiros onde as perdices non se saben defender e cásque non poden voar. Agora non é frecuente atopar un trampeiro, pro ainda os hai en zonas privilexiadas con abondosos boscos e animais salvaxes, de xeito que os pelexos e as primas que pagan os cazadores, axúndalles a vivir.

Pere "Gorra" é un vello pequeno, miudo, seco, coa cara chuchada de tanto pisar monte e do roce da tramontana. Non é moi faladeiro, anque se adiviña a tranquilidade e o saber que tén, dependido coa esperencia que dan os anos. Leva na cabeza un puchón de plástico forrado de pelejo, e na porta da casa xa se ven os trebellos do seu traballo: cepos de afiados dentes, así como algún pelejo de teixugo e de martaraña. Moito me falaron del de que era un gran cazador, que collía moitos bichos e que era un experto no reclamo, chamando as perdices coa boca, e cos conos que ten o ameneiro (*Alnus glutinosa*) metidos na boca facía un asubío que atraguía coellos, raposos e aínda cobras; desto hai testemuñas que o poden decir. Agora pouco, porque non hai tanto como antes, pro leva caçado 98 porcos bravos e Deus sabe cantos coellos, perdices e lebres. Ten unha cadela pointer, pra perdices, que é o que máis lle gusta a caza cando tén ocasión. A perdiz hai que cazala man sobre man, pateando moito e dándolle voltas ao cazadeiro, así, unha ou outra vez caen, pro hai que andar moito: mánanse cus pés. Dí que o que acabou coa caza foron as pistas e os veículos de motor, xa que agora pódese ir a claquera sitio e antes había que ir andando ou en bicicleta, e deste xeito, eran moi poucos os

que se desplazaban Km. á busca de bos cazadeiros.

Hai que sacarle as verbas facéndolle moitas preguntas, pro chegan poucas pra conocer o enorme saber cinexético e o conocemento da Natureza que ten este home. Falamos da misomatosis, que aquí aínda é frecuente, e entón contoume que se había repoboad con coellos un couto, onde subian aos álbres froitaos e comían, os gromos da punta das poulas: este raro feito comprobéño nalgún libro.

Captura martarañas, teixugos, fuiñas, martas e sobor de todo raposo, collendo un promedio ao ano de 50 destes últimos. Pra coller estes predadores non usa mais ca cepos de aceiro, que enterra con moito cuidado nos camiños por onde pasan. Xeralmente non lle pón ningún cebo, e o primeiro dia é raro que caía algún. Vai todos os días de mañanciña revisalos, e cunha forca de madeira posta no pescozo do animal pra evitar mordeduras, pode ceibalo dos afiados dentes de aceiro, se xa non escaparon antes roendo a perna prendida, como fan as martarañas. En un experto en esfolar, fai un corte na barriga e por alí valdeira tripas e carne, de xeito que non se estropea ren, non fai falla abrilo derriba pra baixo, pro é unha laboura delicada aprendida despois de practicar con centos de animais. Así, o pelejo ten a forma natural, meténdolle palla dentro e somentes lles bota borrallo pra pagalle 50 pesos por cada raposo morto, e el vénedes dempois a 3.500 ptas. Tén un permiso do Icona pra esta caza, que lle amplía o período hábil, pro desque acaban os fríos non valen os pelexos, pois que lles cae o pelo, e se colle algún animal así, volveo ceibalo pra que críe. Antes collía londras, pro agora non as hai, cousa que non entende este Sr.. Se colle algún gato bravo, céibao, porque está protexido pola Lei, pero, esto tamén é raro. Hai moitas dinosiñas, que morren axiña por quedaren collidas pola barriga de pequenas que son.

A existencia deste trampeiro non se comprende se non houbera grandes boscos de enciños e sobreiras onde poden atopar acobillo e alimento moitas especies de animais. As cortas de arbres, a repoboación indiscriminada, a contaminación, en fin, a destrucción do medio ambiente poñen en perigo a vida e a beleza do mundo en que vivimos.

ANTONIO PIÑEIRO

SEAGE

S. Clemente Sasebas,

23-3-79

VEN MERCAR A TUA ROUPA

A TENDA DA XENTE NOVA

Estreita de San Andrés,
2 e 4 – A Coruña

A COMERCIALIZACIÓN DO LEITE

Denantes de encetarmos o estudo da comercialización do leite, é comenente darnos unha visión moi por riba da estrutura deste sector en Galicia. O censo bovino en Galicia representa o 23 por cento do total do Estado español, con 1.047.591 cabezas.

O 58 por cento destas vacas están consideradas leiteiras. Este alto porcentaxe (no Estado español non pasa do 41 por cento), non reflexa esactamente, nem bargantes, a situación das distintas cabanas. Entre as vacas consideradas leiteiras, as que pertencen a razas especializadas na producción do leite (frisona, pardo-alpina, etc.), non representan máis ca o 33 por cento. Ou seja, que os 2/3 das vacas consideradas leiteiras pertenecen a razas, maiormente a rubia galega, que non son precisamente razas especializadas nesta producción.

No Estado español, o porcentaxe de razas especializadas representa o 63 por cento.

Outros datos poden abondar na falla de selección e deficiencia productiva da agricultura galega. O rendemento de leite por vaca e de 2.415 litros por vaca, en tanto que en Santander e de 3.364 litros por vaca, e no País Vasco de 3.916.

O minifundio tamén impera nas explotacións gandeiras, tal como demostra o cadro 5.

CADRO 5

Tipo de Gandería	Galicia	Estado Español
De 1 a 4 cabezas	74 por 100	66 por 100
De 5 a 9 cabezas	22,2 por 100	25,8 por 100
De 10 a 19 cabezas	3,4 por 100	6,9 por 100
De 20 cabezas e más	0,4 por 100	4,3 por 100

A pesares de todas estas deficiencias técnicas e productivas propias dunha estrutura moi pouco a xeito coa realidade actual, o gran número de cabezas, a intensidade do traballo agrario e o aumento do rendemento (que se dobrou en 10 anos, sendo, polo tanto, superior ao da C.E.E.), debido a sustitución de vacas de raza rubia, por más especializadas, fai que a producción leiteira en Galicia sea moi importante, representando o 22 por cento do total da producción do Estado español.

En contraste co conxunto do Estado, na estrutura da nosa producción leiteira, sobrante o alto valor do autoconsumo, que chega ao 35,6 por cento. Convén destacar o alto porcentaxe adicado a producción e elaboración de queixo e manteiguiña caseira. Iste queixo comercialízase despois, na sua inmensa maioría, ao traveso das feiras que teñen lugar no país. En tempos había feiras adicadas exclusivamente a este producto, sendo famosas as de Arzúa e Friol. Istan feiras, clásico exemplo da comercialización tradicional na agricultura galega, están desaparecendo debido ao control que sober da comercialización exercen distintos monopolios. Nonstante áinda fican vivas algunas delas, e outras revitalízanse con carácter turístico.

Correspondendo a esta estrutura e a función da producción leiteira, a sua propia estrutura pode definirse dende varios puntos de vista. En primeiro lugar, compriría suliñar a magnitud do sector industrial leiteiro en Galicia. Así, no cadro núm. 6 vense o número de industrias leiteiras en Galicia polo número de empregados e o seu porcentaxe verbo do total do Estado español (1974).

XAN CARLOS CARREIRA

CADRO N. 7

Estructura da producción das industrias leiteiras en Galicia

Producción	sobor do Estado	sobor do total (valor en millóns de Ptas.)
LEITE	8%	64%
Esterilizado	7,2%	23,5%
Concentrado	9,5%	2,1%
Pasteurizado	8,5%	26,1%
Condensado	7,5%	8,1%
Maternizado	3%	0,006%
En pó	8%	4,2%
Queixo	11,5%	14,5%
Manteiguiña	9,2%	4%
Varios	8%	13,2%

Non é doadoo determinar a cantidad de leite entregado as Industrias lácteas en 1974. Nonstante, se pensamos que o porcentaxe se manteña semellante ao de 1976 (apenas hai diferenza a producción) podemos observar que a cantidad de leite entregado as industrias en Galicia, representa o 18,6 por cento do entregado en todo o Estado. A cantidad de leite consumido polas industrias galegas, pódese situar arredor do 9,4 por cento. Deste xeito, prácticamente o 50 por cento do leite comercializado polos labregos galegos industrialízase fora de Galicia.

De toda esta situación poderíase tirar a conclusión de que a industria leiteira en Galicia é unha industria cativa que apenas absorbe o 41 por cento da producción leiteira galega, en tanto que no Estado Español, a industria absorbe cásque o 75 por cento. Esto pódese deber maiormente a duas causas:

a) O alto nivel de autoconsumo existente en Galicia, rasgo típico dunha economía precapitalista ainda non orientada totalmente ao mercado, e que se retrai cara ao emprego na propia explotación e á propia familia cando as condicións diste non son as acaidas.

Esto queda reflexado nunha encuesta feita na comarca da Terra Chá luguesa por un equipo do Ministerio de Agricultura, que nos amosa a importancia do autoconsumo euquendo a dimensión das explotacións.

CADRO N. 6

Industrias esistentes en Galicia por núm. de empregados

	1-5	6-10	11-25	26-50
Galicia	11	8	7	5
E. Español	190	74	60	43
Galicia	5,8%	10,8%	11,6%	11,6%
E. Español				
	51-100	101-250	Mais de 250	
	4	4	—	
	58	35	15	
	10,5%	11,4%	0%	

O personal empregado por estas industrias representa somentes o 75 por cento do total en todo o Estado español. Outros datos poden definir mellor a magnitude diste sector industrial. A nerxa consumida representa o 9,4 por cento da total das industrias leiteiras do Estado, e o valor das materias primas consumidas é o 9,4 por cento. Como consecuencia de todo esto, non é de extrañar que o valor da sua producción non represente máis que o 8,4 por cento da producción total do Estado.

A estrutura da producción das industrias leiteiras en Galicia, reférese no cadro núm. 7.

da terra asoballada

ENTRE BASTIDORES

UN RUMOR

Rumores son muchos los que recogemos al término de la jornada. Cada uno, en la dimensión de su protagonista o, por lo menos, la que le quiere dar a su vez, el promotor de la conjectura. No hay que hacer caso de todos sólo por pura ética profesional. Lo que ocurre es que

algunos tienen cierta base y las especulaciones que hay en torno a los mismos pueden merecerse crédito.

Es el caso del que ahora nos hacemos ecos y que señala que el señor Suárez Canal, teniente de alcalde del Ayuntamiento alarciano, y único diputado en la Corporación Provincial representante del BN-PG, podría abandonar dichos cargos. Claro que no sería por propia voluntad sino que el asunto se refiere a que el señor Suárez Canal está

desempeñando la función de profesor, en calidad interina, y se especula con la posibilidad de que fuese trasladado fuera de Galicia —se habla de León—.

Como nota curiosa, diremos que el pleno municipal de Allariz, en su última sesión, se mostró en contra de los desplazamientos de los maestros fuera de Galicia. Algo hay por medio o alguien teme o sospecha algo. Dicen que es una "estratagema política". "J.J."

REPLICA DO BLOQUE A UN FALSO RUMOR

A U.P.G. e a A.N.-P.G., organizacións políticas do Bloque Nacional-Popular Galego, verbo da gaceta titulada "Rumor" publicada nas páginas centrais de "La Región" de 1 de Xullo de 1979, no nome dunha presunta "ética profesional", e firmada por J.J., manifesta o que sigue:

- 1.— Absolutamente falso é que haxa intención de dimitir no teniente alcalde de Allariz e diputado provincial do Bloque, Alfredo Suárez Canal.
- 2.— Rotundamente falso é

que o diputado do Bloque seja profesor interino.

3.— Rotundamente falso é que esteña afectado polo esplazamento forzoso de mestres, xa que non é mestre.

4.— O señor Suárez Canal é profesor agregado por oposición de Matemáticas do Instituto Femenino de Ourense.

5.— No nome da "ética profesional" solicitamos do periodista "J.J." que, antes de darles publicidade, verifique os rumores obxetivamente despréciosos pró Bloque.

Ourense, 2 de Xullo de 1979.
(Siguieren firmas de AN-PG e da UPG)

DA ARTE E DOS XEITOS

FAILDE,
O ESCULTOR DO GRANITO,
O ARTISTA DO POBO

Poucos artistas comprenden a sensibilidade da sua terra, cecais por que están levados por ises canons alleantes que a cada momento nos imponen os cenáculos de académicos, de marchands, de iluminados que somentes iles se sinten con tino pra enxergar a arte. Ista e a verba; Antonio Failde Gago, artista do pobo que morreu niste mesmo día sete, foi un canteiro que enxergou a tradición da escultura galega, disa arte que ten suas raigañas mais fondas no Megalítico, na cultura castrexa, no Prerrománico e no Románico do Mestre Mateo. Arte que está en deixar falar aos materiais do país, aos nosos granitos: teixos, rosas, grises, negros ou verdes.

Failde morreu en Ourense, nise mesmo Ourense sempre baril de artistas, ali, na cidade na que o gran escultor nacera no 1907, perto da "Pena Vixía"

que agora lle chaman a calle Hernán Cortés e na mesma encosta que leva ao Monteagre, a Pena dos Namorados dende a que se esculcan todos os horizontes e o fondon de Auriña. Pedra lenda e vida na obra de Failde. A paisaxe influe na vida e na obra do artista, disa meniño que aos poucos meses queda con "Rosiña", unha muller de Godexás en Piñor. Os seus pais van gañar a vida cara as Américas. Os abós, en Piñor, loitarán pra que o seu neto seña un bo mestre canteiro... daquela non se podía máis.

A homildade de Failde, a observación, o entusiasmo, a ternura, a força, a paciencia, a insatisfacción, fanse transparentes nas suas obras, nisas escultoras feitas pola necesidade de comunicar algo, de darlle voz ao granito e non pola pose ou polo personalismo que nistes nosos días move aos artistas. Por isto mesmo o Mestre Antonio Failde fixose querer, gañar a

amistade dos galegos "bos e xenerosos" ou mesmamente recibir unha beca de axuda da Diputación ou o título de Correspondente da "Academia de Bellas Artes de S. Fernando"... Pouca cousa. Failde meréceo todo por que il soupo facer ise xogo da arte, recoller e pasado e facelo futuro, decir co material dos nosos montes:

Porriño, Avión, S. Mamede, Trasalba... que hai unha arte galega, unha escultura que está a par coas obras de Colmeiro, Laxeiro, Prego, Seoane, Virxilio, Sucasas ou dos novos, mozos escultores, Buciños, Xosé Cid, Acisclo... Non sei por qué, pero tamén istes tres homes do Bronce, da pedra e do barro son ourensáns coma Failde.

A obra de Failde está aí, nos cemiterios, nas encrucilladas, nas estacións, nas prazas, nos mesmos lugares nos que o artista observador tomaba os seus modelos, isas "rianxeiras", vendedoras no mercado, os animais, os maliciosos demos, os frades nos seus maitíns, os "escravos do fisco", os nenos que con mans lizgairas e de anxo tentan tocar a gaita ou a flauta... Todas isas figuras aruñadas soave na pedra rosa, gris ou teixa que dende o seu peso fire nos que sen querer ou querendo nos paramos a ollar a arte.

Grandes esculturas como o

Alfonso X de Pontedeume, ou a Fonte do Paraugas da Estación de S. Francisco en Ourense, sen contar o proyecto non feito do Moimento ao Emigrante que iría nise baril curuto do Castro de Abelenda, nas Terras do San Xusto de Avión, ou as pequenas escultoras que, como xoias nos da unha nota de edicia e de pesar misturados. Arte que tras do granito leva unha fonda comunicación. A cabeza do Padre Feixoo, en Allariz, somella un ovo, unha cabeza castrexa, elemental, un ovo posto nun niño, ese e o seu significado, algo ao que a nosa sensibilidade colonizada tén que afacerse pra seguir o vieiro de luz que acendeu Castelao: Facer arte en Galicia é axudar a comprender Galicia, a atopar a nosa liberación. Failde é un exemplo.

Ogallá que o artista Antonio Failde esteña xa nise pórtico da Gloria dos nosos Patriotas, un home humilde mereceo e un artista do noso pobo áfia máis.

andando a terra

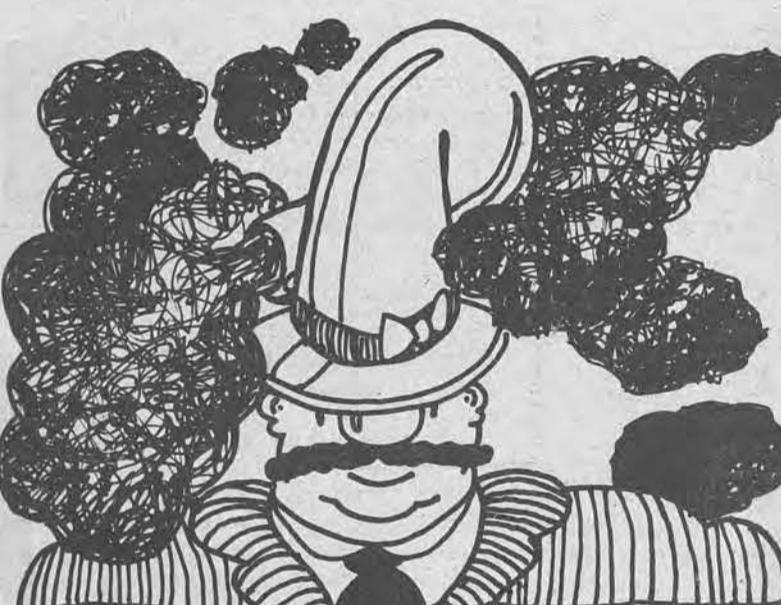
A PAISASE DE OURAL

As terras de Oural, entre Sarria e Monforte de Lemos, son outas e frías. As casas son cuadradas, feitas de pedra e lousadas de pizarra, a catro augas como na Terra Cha. Abundan as abidueiras. As xentiles, brancas, esguias, sonoras abidueiras, de branca madeira como raios de lúa. A paisaxe ouralesa —estará ben dita, neste caso escrita, a palabra?— é sobria e áspera. Dunha coor dhumba. Atendendo o seu nome, Oural —que cecais significa ouro— ún maximaba unhas terras douradas, tirando a marello. O único marello destas terras é, no seu tempo, o das chorimas ou froles de toxo e das follas das abidueiras que o Outono doura e o ar abanea, facéndolas mais transparentes.

Denantes da actual fábrica de cemento, Oural era un torfón labrego, cruzado pola estrada Lugo-Ourense por Monforte de Lemos, con ramal ó Incio e pola via do tren, coa súa correspondente estación, amparada por media ducia de casas labregas. A

estación está case á saída do túnel mais longo de Galicia. Un túnel en costa que facía xemer e bufar ás vellas locomotoras de carbón e que enchiá de carbonilla os señores viaxeiros, ainda que levaran pechadas as ventanillas do vagón. Na mesma estación había —e hai— unha fonte que botaba a súa auga por un cano de ferro. Cando o correo ou o mixto paraban na estación de Oural a xente baixaba a beber na fonte e a encher botellas e outros ataños. Polo visto aquela auga era moi sabedora. Agora a fonte sigue no mesmo lugar. Mais o seu cano non verte auga. Somentes bota unhas pingas lentas, pesadas e grosas semellantes a bágoas. A unhas bágoas tristeiras e desamparadas.

Dende que en Oural puxeron a máquina de cemento, a paisaxe mudou totalmente. Das chimeneas da fábrica sai un fume que mete medo. No pobo non se olla endexamais unha fiesta aberta. Terras, lousados das casas, ábores están cubertos dun pó esbrancuxado que botan as

chimeneas das fábricas e que o invade todo, en varios kilómetros a redonda. Poucas paisaxes de Galicia soportarían unha agresión como a paisaxe de Oural. Incruso as capas que cobren os valados están encintadas con cemento.

O redor da fábrica de cemento

xurdiu un novo povo. Unhas ringleiras de casas, feitas dun xeito anárquico, sin planificación de ninguna clás. Semella un povo do Oeste americano, deses que salen nas películas de vaqueiros. Non nos estranaría nada ver en Oural, o paso do

auto de línea, que sairán unhos bandidos de película, atracar o auto como se atracaban as vellas diligencias. E que un cherif de longos bigotes andivera cos bandidos a tiro limpo. E que un bar, no que polo visto se come ben, aparecera un rótulo que diga "Saloon". Neste bar xa se fala un castrapo purísimo. Estamos seguros de que a próxima vez que vayamos por alí, xa escoitaremos falar ianqui.

"Realmente sorprende a transformación que sufrió Oural desde que instalaron a fábrica de cemento. E unha boa proba do que é a industrialización irracional. Abonde con decir que, polo menos, nestes anos pasados, os de Oural celebraban como festa patronal o San Dezaio de Xulio. Este feito coido que esplica moitas cousas. E ainda sospeito que hai moitos veciños de Oural que lle están moi reconvidos á fábrica de cemento pola borrala coa que permanentemente agasalla a bisbarra e que ningunha choiva, por temida que sexa, é capaz de limpar."

o idioma

ENCETAR O PAN

Hoxe imos tentar, como outras veces, facer un exercicio de corrección semántica, para evitarmos o uso indebido, en contestos que non son os oportunos, dalgunhas palabras. Para marcar o inicio dunha acción, temos no noso idioma

que indica a mesma acción, pero restrinxida: encetamos un pan, por exemplo, ou un queixo ou unha bica... ou calquera cosa

que empezamos cortando dela un anaco. Tamén pode ser usado en sentido figurado, para indicar o inicio dun labor que se se

supón enteiro e do que se van ir "tirando" partes ou anacos. En ningún caso se pode emplegar este verbo para a perifrásis "empezar a" (ou empezar de) ou "comenzar a". Nunca diremos

"encetou a facer" senón "empezou a facer" ou "comezou a facer" e si, en cambio, enceta o queixo ou encetou a bola, etc.

Atopar e encontrar tamén funcionan como sinónimos moi-
tas veces. Cremos, porén, que hay un matiz distintivo entre ambos os dous. Atopar parez

indicar mais un encontro casual, non buscado; encontrar, en cambio, indica más premeditación ou consciencia: "camiñaba pola praia e atopouno de súpito;

había moitos anos que non o via" frente a "iba ao seu encontro entolecido".

Tamén debemos ter cuidados en non confundir testa e cabeza. A testa é a parte superior e dianteira da cabeza, o que está entre os ollos e os cabelos; a parte non debe sustituir o todo e así usaremos "testa" por "frente" mais non por "cabeza". Derivado de "testa" lé precisamente o adjetivo testalán ou testán, co sentido de "terco",

"obstinado", "de cabeza dura".... Cabeza ten unha chea de nomes figurados ou humorísticos: cachola, cabaza, etc.

E, finalmente, lembremos que non debemos usar sistemáticamente respstar por responder. Respostar, derivado de resposta especializouse para indicar a acción de responder con malas maneiras, con maleducación. Responder é perfectamente galego e non debe ser borrada por aquel.

O CINE ANTI IMPERIALISTA (II)

(AMÉRICA LATINA: COLOMBIA E CUBA)

XOSE PAZ R.

Continuamos hoxe o escrito comenzado no derradeiro número de "A NOSA TERRA" sobre o cine antiimperialista en América Latina. Xa vimos o desenrolado na Arxentina, Bolivia e o Brasil. Trataremos agora de duas cinematografías importantes: unha a colombiana feita baixo a represión e a miúdo no exilio; outra a cubana, unica experiencia estable no continente latinoamericano, apoiada pola revolución castrista que cumple 20 anos.

1.- COLOMBIA: RESCAR A MEMORIA POPULAR

Os primeiros films interesantes datan do 1968: "Camilo Torres" de Diego León Giraldo, o primeiro sobre o famoso crego-guerrilleiro, "Bolívar, ¿dónde estás que no te veo?", de Alberto Mejía, colaxe moi suixerente, e "Asalto", de Carlos Alvarez —o cineasta colombiano de máis sona, hoxe no exilio europeo— que recolle a invasión da cidade universitaria de Bogotá por parte do exército. Carlos Alvarez alzaríase como a gran figura do documental antiimperialista: Colombia 70 (1970), a situación, contrastes e desequilibrios político-económico-sociais do país a partir do governo de Lleras Restrepo, as súas opcións e a visión do presente e do futuro, e "¿Qué es la democracia?" (1971) mediometraxe no que se explican as eleccións presidenciais do 1970, o fenómeno Rojas Pinilla, a historia da Democracia Representativa —serus burguesa— e o papel do pobo diante dos feitos e a historia colombiana. Posteriormente foi detido (5-7-1972) con outros, cineastas, estando máis dun ano na cadea. Pouco despóis rodou "Los hijos del subdesarrollo" (1974-75), ou sexa, os fillos do sistema capitalista, os nenos que nacen cada día, as clases sociáis dos nenos, etc.

A cineasta Julia Alvarez déuse a coñecer cun film xa de título mítico naquelas terras: "Un días yo pregunté" (1970)..., e anos despóis sobresálle Ciro Durán con "Corrales de Sincilejo" (1975) e "Gamin I" ou "Los chinches" (1976).

Con todo, ao noso entender, o grupo Marta Rodríguez e Jorge Silva, autores de notables documentais, son os más interesantes cineastas colombianos. Entre os seus films convén destacar "Los Chircales" (1972) sobre o tema da explotación dos obreiros que fabrican ladrillos de barro nos suburbios de Bogotá; "Planas: testimonio de un etnocidio" (1973), que mostra como se continua masacrando impúnemente aos indios que aínda quedan pra quedarse coas súas terras; "Campesinos", un film extraordinario que recolle as loitas labregas colombianas desde as décadas dos anos 20 e 30. Esta foi a película que, proxectada no teleclub de Sarreaus polo Frente Cultural da ANPG dentro da semana cultural, provocou iras do crego daquela poboación que non

"CANTATA DE CHILE" (1975-76)
de Humberto Solás
(A matanza de Sta. M. de Iquique).

permitía máis actos no "se" teleclub, somentes os seus... Tales eran as verdades que no film se decían. E a verdade sempre doe.

Pra rematar, non hai que esquecer a Francisco Norden, autor do longometraxe "Camilo Torres, el cura guerrillero" (1975) e do corto "Arte Tairona" (1977). Así como Carlos Mayolo e Luis Ospina, procedentes da Universidade e dos cine clubs, con "¡Oiga val!", "Cali, la película" e "Agarrando pueblo", films do 1977-78 con gran interese dentro do documental.

2.- CUBA: I.C.A.I.C., DOCUMENTAIS, NOTICIEIROS E CINE MÓVIL EN LOITA CONTRA O IMPERIALISMO.

Co triunfo do castrismo e co comienzo do proceso revolucionario hai un profundo salto cualitativo na cinematografía cubana. Está claro que o fenómeno cinematográfico en Cuba nace e desenrólase coa Revolución, que representa a culminación do proceso de formación da nación cubana durante máis de cen anos de loita pola conquista da soberanía. Precisamente cúmplese no presente ano o vinte aniversario da liberación nacional po pular cubana, vinte anos de revolución e vinte anos de cine nacional-popular, e por ende anticolonial e antiimperialista. Trátase, peor suposto, da nación latinoamericana —única de momento (non sabemos o que poderá pasar con Nicaragua)— na que o desenrollo do cine antiimperialista non ten ningún problema dado qué o propio estado cubano por medio do ICAIC é o que o protexe, produce e fomenta.

A lei que creou o Instituto Cubano da Arte e Industrias Cinematográficas (ICAIC) foi a primeira emitida pola Revolución no eido cultural. Decretada a só tres meses da entrada do Exército rebelde en La Habana, establecía nalgúns dos seus "por

cantos": "O cine é unha arte. O cine constitúe, debido ás suas características, un instrumento de opinión e formación da conciencia individual e colectiva, e pode contribuir a facer máis profundo e diáfano o espíritu revolucionario e a sostener o seu alento creador. (...)

O cine —como toda arte noblemente concebida— debe constituir unha chamada á conciencia e contribuir a liquidar a ignorancia, a dilucidar problemas, a formular soluciones e a plantear dramática e contemporaneamente os grandes conflictos do home e da humanidade."

Ao traveso dos derradeiros vinte anos cine e revolución foron compañeiros inseparables nas batallas contra o imperialismo e na construcción da sociedade socialista. Tanto en Cuba como nas Antillas, na patria Latinoamericana que vai do Río Bravo á Patagonia, no Vietnam e incluso en Angola.

Os comenzaos —há moi pouco que aprender— son por medio do documentalismo (que no futuro vai ter proxección incluso internacional), no que destaca "Construcciones rurales", de H. Arenal; "Esta tierra es nuestra"; "Sexto aniversario" e "La vivienda", de Julio García Espinosa. Os temas das reformas agraria e urbana preocupan nun primeiro intre como se ve. No 1960 prodúcense os dous primeiros longometraxes da Revolución: "Historias de la Revolución" de Tomás Gutiérrez Alea, especie de Asamblea xeneral do pobo cubano pra apoiar a primeira declaración de La Habana 5 contra da expulsión de Cuba da O.E.A.; e "Cuba baila" de García Espinosa. Ademáis no mesmo ano fixéronse 22 cortometraxes documentais e dous de dibuxos animados.

De 1959 ao 1963 pode-se decir que o cine cubano sigue un senso neorrealista, pouco creativo, moi esquemático e ás veces inxénuo. Prevalecen os temas da guerrilla, os costumes da pequena burguesía e os problemas

labregos. Os tres cineastas destacados son Tomás Gutiérrez Alea, Julio García Espinosa e Oscar Torres que estudiaron cine en Roma.

O siguiente período coincide coas coproducções cos países socialistas do Este, interesante somente porque serviu de escola e de práctica Técnica pra os novos cineastas cubanos. E dou como resultado as interesantes experiencias de Enrique Pineda Barnet con "David" e José Massip con "Guatánamo" que abren unha nova vía no cine da illa.

Nin que decir ten que a filmografía do cine cubano durante os veinte anos de revolución é extensísima e non pode ser recollida nista artigo. Un dos maiores estudos sobre cine cubano está recollido no núm. 46 de nadal do 78 da revista Cinema 2002 (Ardemáns-64-Madrid-28). Non se debe esquecer o papel que cumple o cine móvil do ICAIC por medio de camiões que levan o cine a todas partes. "Por primera vez" e un interesante cortometraxe de Octavio Cortázar, que mostra a experiencia dunha unidade de cine-móvil nunha aldea onde xamais se proxectaría cine. Deben destacarse tamén os noticieros, o cine documental e a revista "Cine cubano" auténtico órgano ideológico do cine revolucionario de illa.

3.- SANTIAGO ALVAREZ: A POETICA DO DOCUMENTAL CUBANO.

Capítulo aparte merece o documentalista Santiago Alvarez co que o cine cubano alcanzou a máxima orixinalidade. Alvarez soupo utilizar a sua formación marxista pra realizar uns films de análisis didácticos e desmitificadores. A forza e a eficacia dos seus documentais débense a miúdo ao rigor dunha montaxe que sabe organizar nun todo coherente elementos tan diversos como arquivos filmados, dibuxos animados, textos escritos, fotografías... que sabe tamén armonizar cun rigor que permite unha denuncia precisa da estratezia do imperialismo. Dirixe o "Noticario ICAIC-latinoamericano"; entre os cortometraxes más destacados que levou a cabo (pensese que dirixiu máis de 60, e todos antiimperialistas), destacaos: "Now" contra a discriminación racial "Hanoi, martes 13 de diciembre", excepcional sobre Vietnam, co que demostra que o cine é fundamentalmente imaxen "L.B.J.", sátira contra o presidente Johnson, "79 primaveras", homenaxe a Ho Chi Minh, "El tigre saltó y mató... pero morirá... morirá..." sobre Victor Jara, "¿Cómo, por qué y para qué se asesina a un general?" sobre o asesinato do xeneral chileno Schmeider, "De América soy hijo... y a ella me debo", "Morir por la patria es vivir"; e "Mi hermano Fidel", reveladores do seu novo estilo: o cine "todo" ao servicio da revolución "toda".

AXENDA

DISCOS

Luis Eduardo Aute.— DE PAR EN PAR

Anola.— 200 189—

Ese curioso poeta-pintor-músico (que por ser todo non é totalmente algo) chamado Aute, entregáns, coincidindo cun libro seu, outro novo disco na liña do tríptico anterior. Agradable sen maiores presencions.

Happy Traum.— AMERICAN STRANGER

CFE-Guimbarda GS—11033
Guimbarda sigue a nos dar música popular anglosaxona, neste caso do pouco cásqueo autónomo de U.S.A. O disco é escelente, engade as tablaturas —pra cando pentagramas?— pra os guitarristas e é unha selección de “aires” que van dende o “blues” aos “rag”.

DISCO DA SEMA

FREDERICA VON STADE.— Cancións de Dowland, Purcell, Lizst, Debussy, Canteloube e Hall. CBS —76728. Interpretación—10. Grabación—8.

A estreaordinaria mezzo danos desta volta un recital fermoso coma poucos, que engade algunha das “Cancións de Billits” de Debussy. Este é un disco pra degustar ao xeito de como se cata un viño ou se

proba o grau de cura dun xamón.

FESTIVAIS

FESTIVAL DE VRAN
“CIDADE DE VIGO”

Día 12. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Duo Ludovica Mosca-Joan Llinares. Programa a determinar.

Día 13. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Coral Casablanca. Programa a determinar.

Día 14. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Duo de guitarra e piano Miguel Angel Murado-Blanca Lorenzo. Programa a determinar.

Día 15.— 22.30 h. Auditorio Municipal.— A. Oliver: Versos a 4; F. Cano: Trivium; T. Marco: Arcadia; Ch. Wolff: For 2, 3, 4 people; J. Peixinho: Canto da sibila; J. Villa Rojo: Nosotros Grupo LIM. Director: Jesús Villa Rojo.

Día 17. 20.30. Auditorio Municipal.— Xesús Bal y Gay: Sonata para clarinete e piano (Estreno en Europa). J. Villa Rojo e Luis Rego.

22.30 h. Auditorio Municipal.— A. Vivaldi: “Concerto para violoncello (Solista: J. Mañero). Mozart: “Concerto praviolín n.º 3” (Solista: Vladimiro Martín).

R. Groba: “Intres Boleses” e “Concerto para flauta” (Solista: Miguel de Santiago). Orquesta da Coruña. Director.— Roxelio Groba e Groba.

Día 18. 22.30 h. Auditorio Municipal.— Sinfonía n.º 20 de Haydn. Concerto para oboe de Cimarrosa. Sinfonietta de D. Quintas. “Tres canciones de las Rías Bajas” de Manuel García Decote. Orquesta de Cámara de Vigo. Director.— Davi Feldman.

Organiza o Festival as “Xumentades Musicales”.

CINE

“Blow Up” de Antonioni (Italiana). Cine-club Marín. No Cine Quiroga, o 20 de xullo ás 10,45 da noite.

TEATRO

“Ai, estes domingos!” de Osvaldo Dragún, polo grupo “T.E.A.R.” de Viana do Castelo (Portugal). Vernes 13, sábado 14 e domingo 15, ás 10,45 da noite, na Sala Carral do Círculo Ourense-Vigués. Rua Carral-18-baixo. Vigo.

LIBROS

“Nau enfeitizada. Claroescuros corunheses” de Xosé Devesa. Poesía Ediciós do Castro. “Sa-”

“Lideiras antre a paisaxe” de Víctor Vaqueiro. Colección de Poesía “Mogor”. Ediciós Castrelos. Vigo.

RIO DE OUTONO

EMILIANO PICOUTO

Calmo baixo o ceo que xa atardece e entre cel socalcos de rubras viñas, sigue o río cara ao seu fin, o río, tal como antano.

Ornanlle as orelas humildes xuncos; trémelle nas ondas amieiros altos, e unha ermida asómase nun outeiro toda de hedra.

Os roibés esplenden; o oriente acouga; unha folla desce dalgunha vide; sobre xuncos e auga como un enoso pasa unha brisa.

Os meus cantos nunca os busquéi nas ruínas; vida e morte xuntas tan só me incendian. Sempre que a esta hora a ti acudo, amigo, quéimame a alma.

Cánto o home, necio, revolve os ollos inquerindo a face do seu destino: pra sabermos todo, unha follada basta longa e amente.

Tu a terra inerte en andar inicias; tu a rocha enorme depós en nada; tu, por un milagre, resomes belo mares e fontes.

Déixame que aprenda na túa escola eso de construir e destruir a un tempo; leve eu pise o mundo, xamás cargado de ansia e de cousas.

Xa transmonta o sol, mais e más vermello, e os racimos todos se dan ao sono e a plenaria lúa revoa branca sobre o meandro.

Ora ensancho o peito aspirando os doces cheiros da ribeira! Ora ao luar a testa ergo e régaa o luar! Ora me desvisto presto e na herba

abandono a roupa que atóu a moda ao meu corpo rosa e nas mainas ondas entro e nado cisne cantor do fluxo ledo e eterno!

ANUNCIOS
DE BALDE

Desexo contactar con alguém bén disposto (e con paciencia) pra darmee crases de recuperación de inglés, soio durante o vrán. Chamar ao teléfono 417292 de Vigo e preguntar por Iñaki. Deica outra. Saúdos naciona-lista.

Estou a percura de lendas, cantigas, hestorias... sobor do Carballo da Portela. Agradeceríao moito e contestarei. O meu enderezo: Sindo Xavier Cuñarro Pintos, Sala de Dirección (Correos). PALMA DE MALLORCA.

Ando a busca os folletos “A Lonxa” e “Gándaras e Brañas”, que publicou ALBE. (Ou mesmo unha fotocopia deles). Xosé Marra. Patio de Madres 15-terceiro. SANTIA-GO.

Gustariame intercambiar adesivos con rapaces-as de todo o Estado Español, especialmente Euskadi e Catalunya. Escríbete a Xullo Fon-techa, rua División Azul, terceiro. A Coruña.

“Troco pegatinas de partidos e organizacións revolucionarias de todas as nacions”. Poñerse en contacto escribindo a M. Carmen Morón. R/Pinceles 25. Madrid-18.

Dou clases a nenos de preescolar e deica cuarto de EXB. Ou senón, tamén coidaría pequenos polas mañás ou polas tardes. Chámame Mari Carmen e vivo na rua das Hortas-53. Santiago.

CARTAS

ESTAR NA LUA

Benqueridos amigos:

Diante de todo vos quero dicir que non son do Bloque, votei Unidade Galega e agora ao ver que Unidade Galega por falha de artelhamento antre os seus componentes e polo infantilismo dos seus dirixentes, que alonxados da realidade, famentos de protagonismo e cheos de dogmatismo, viranlle as costas ao pobo galego ao que falarlles de marxismo é como falarlles da lua; únicamente o programa do Partido Galeguista ten os pes no chan e pode chegar ao pobo si se deixan de nostalxias e de resucitar a mortos e se integran nuha Irmandade Galega onde colhan todos galegos, os galeguistas e os que sin considerarnos galeguistas sentimos a Galiza dende o máis fondo do peito:

Pos hai que parti do feito de que o pobo galego refuga todo o que cheira a partido e a galeguista de ahí o esito do Bloque e da Undade Galega.

Unha forte aperta.

XOHAN TROINHO
SEPXO

APICULTURA

Debo dar resposta a A. Peral Rodríguez, asegún as afirmacións con que se refire ao meu traballo titulado “As abellas: o insecto máis axustado e obxectivo do censo Apícola de Galicia, xa que esas 60.000 colmeas...”. Ese dato recollíño de estadísticas do M. de Agricultura obtidas, neste caso, por unha evaluación estimada.

“En tanto a ese mel que menona das abellas cubanas, atopoo de lenda, pois as abellas de Cuba foron importadas de aquí”. Poi certo que parece de

lenda, porén, as abellas melíponas de Cuba producen un mel alcoólico que emborracha se se toma de mais. Esas abellas teñen o aguillón atrofiado e son orixinarias de Cuba. Fan os niños no chan e chámannelas “abejas criollas” ou “de la tierra”. Pertencen a un xénero distinto (melipónido) que, xunto, co xénero “apis” (con catro especies) e outros xéneros, forma a familia “ápido” dentro dos insectos himenópteros. As abellas que foron da Península máis productivas, evolucionaron dando lugar a un ecotipo que Ordetx e Espuna designaron “A. M. Caribaea”, por certo, moi exameador e agresivo.

“As acariosis, sen dúbida ningunha, deixou a Galicia sen abellas”. Que eu saiba, e na miña comarca (Salceda, Tu), as mortes de abellas teñen sido por fame, xeralmente nos chuviosos meses de abril, cando teñen moita cría pra manteren e non poden sair pastorear. Mortes que, por certo, pódense evitar doadamente.

Na primavera pasada, coa anterior, seica houbo mortanda de tal nas colmeas que cecais que morreran máis do 50 por 100. E esto por un exceso de chuvia ou escaseza de provisóns.

E agora coido que xa non me resta espacio pra falar da acariosis, da que os seus síntomas esternos se se confunden cos da noseimasis (máis frecuente) e xeralmente pasan desapercibidos, e a produción da colmea é un 30 por 100 menor: xusto o que lle corresponde a un apicultor.

Por se queredes facer calquier pregunta, déixovos o meu enderezo:

XOSE SEQUEIROS SESTEO
Marqués de Valladares—65-1
Vigo

A NOSA TERRA

O QUE E A HERDANZA BIOLOXICA

ADELA FIGUEROA PANISSE

Moito se tén falado neste últimos tempos sobre os efectos que certos axentes contaminantes poden exercer sobre os nosos futuros descendentes, sobre a posibilidade de que o home esteña neste intre a comprometer o futuro da sua especie e mesmo do fenómeno Vida na Terra, non somente porque destrúe os recursos naturais, senón porque dun xeito consciente ou inconsciente pode estar a provocar un aumento considerable de nacementos de meniños anormais.

Hai axentes externos, pois, que non somente nos danan a nós mesmos, senón tamén aos nosos futuros descendentes, alterando a herdanza biolóxica normal. A estes axebeis chámases mutáxenos, porque producen mutacións (troclos) na descendencia. O home non tén sensores pra dixer que esta caste de danos e entre este axentes temos os químicos, como o mercurio (lembremos o caso da bahía de Minamata no Xapón, donde moitos meniños naceron con malformacións conxénitas en pernas e mans e no sistema nervoso), que se bota na mar, coma refugallo dalgúndas fábricas electroquímicas (Pontevedra).

Hai outros axentes que son áinda menos perceptibles, como son as radiacións ionizantes, que se producen, entre outras fontes, pola descomposición radiactiva de certos elementos como o Uranio, Plutonio, etc. que se empregan nas centrais atómicas, con fins aparentemente pacíficos ou descaradamente agrasivos, no caso das bombas atómicas.

A herdanza biolóxica é iso que fai que os fillos se parezan aos seus pais, e que as características das especies se mantengan ao longo das xeracións.

Un novo ser comeza a se formar a partir dunha célula que aporta a sua nia (óvulo) e de outra que aporta o seu pai (espermatozoide). Hoxe, os medios técnicos de que dispomos permiten saber que un espermatozoide é unha célula pequenina formada dun corpo ou cabeza e dunha cola, que lle sirve pra se mover e achegarse deixa o óvulo. Tamén se sabe que todas as células de todos os seres vivos, animais, plantas, levan no seu núcleo un material que é o responsable da herdanza, e que se conoce por "material xenético". Este material xenético é o que forma os cromosomas, en número e forma constantes, pra cada especie viva. Así, o home tén 46 en todas as células do seu corpo. Estes 46 cromosomas son iguais dous a dous, ou seña que forman 23 parellas.

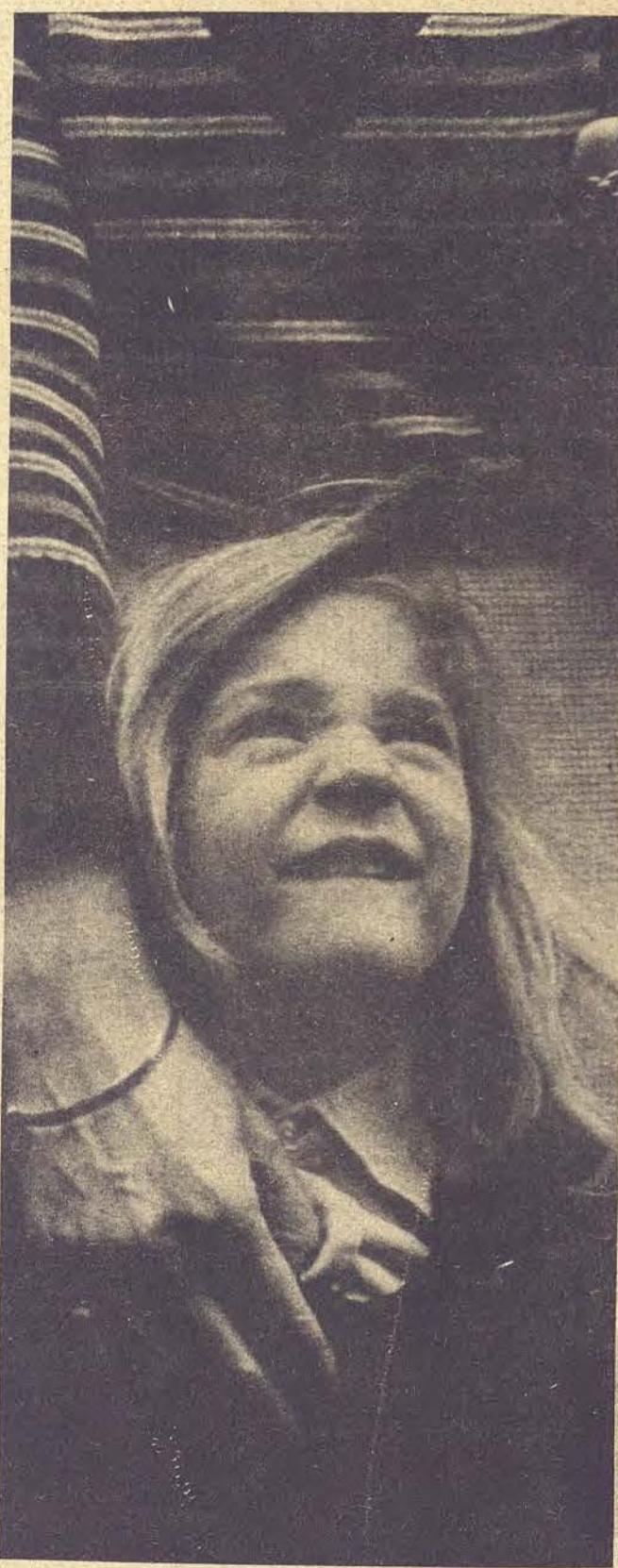
As únicas células que escapan a esta xeneralidade son as células sexuais, ou seña, o óvulo e máis o espermatozoide, pois teñen so 23 cromosomas cada un, ou seña, a mitade do que calquera outra célula do corpo. Así, cando un espermatozoide entra nun óvulo, os seus 23 cromosomas xúntanse cos 23 do óvulo e reconstrúen o número da especie, que por iso se chama diploide.

Tamén hai outra excepción, que é a referida aos cromosomas chamados sexuais. Esta parella de cromosomas sexuais é diferente no home da muller. Na muller está formada por 2 cromosomas iguais nomeados X, ou seña, que a nai sería XX. Mientras que no home son dous cromosomas diferentes, un nomeado X e o outro Y. Polo tanto, os cromosomas na especie humana son 44 más XX pra una muller e 44 más XY pra un home.

Os óvulos levan un representante de cada par deses 44 cromosomas e un representante do par XX, polo que os cromosomas nos óvulos serán 22 más X.

Os espermatozoides tamén levan un representante de cada par dos 44 cromosomas e un do par XY, polo tanto os seus cromosomas poden ser 22 más X ou 22 más Y.

Así, hai duas clases de espermatozoides, uns que levan o cromosoma X e outros que levan o

XURXO FERNANDEZ

cromosoma Y, mentres que os óvulos son todos iguais pra os seus cromosomas.

Cando o espermatozoide entra no óvulo tén cromosomas 22 más X, e ao xuntalos cos do óvulo, a célula resultante terá 44 más X de cromosomas (22 más X do espermatozoide e 22 más X do óvulo).

Esta célula, ao se desenvolver e trocarse nun feto, será unha meniña, representándose polo símbolo 44 más XX. Mientras que se o espermatozoide que se xunta ao óvulo leva de cromosomas 22 más Y, o resultado será un meniño (22 más X do óvulo e 22 más Y do espermatozoide), representándose co símbolo 44 más XY.

Polo tanto o sexo do futuro bebé decide o espermatozoide do pai e non o óvulo da nai. A produción de espermatozoide teóricamente sería de 50 por 100 X e outro 50 por 100 Y. Na práctica, isto non é exactamente así, estando desprazado cara a favor dos Y, sendo dun 48 por 100 de espermatozoides que levan X, e 52 por 100 que levan Y. Aparentemente, pois, é máis probable que nazca un meniño do que unha meniña. Pero a mortandade infantil (postnata) e fetal (prenatal) é maior nos meniños do que nas meniñas.

Asegún modernos estudos sabese que esta proporción vese alterada circunstancialmente por situacions especiais. Ao parecer en sociedades ben curridas aumenta o nacemento de meniñas, mentres que nas sociedades con maior carencia e despois de guerras p.e. medra o número de nacementos de meniños. Isto ten unha explicación, e é os espermatozoides que levan o cromosoma Y son diferentes dos que levan o X na sua forma e tamaño e mesmo no seu comportamento. Os Y son máis pequenos e finos, mentres que os X son maiores e máis anchos. Por iso, os Y son máis lixeiros e chegan antes ao óvulo, pro como levan moi poucas reservas nutritivas morren axiña. Os que levan o cromosoma X son máis lentos, ainda que resisten máis tempo porque levan máis reservas nutritivas.

Por iso, despois de 2 días de copulación, os espermatozoides que ainda conservan o poder fecundante son os que levan o X, xa que os que levan o Y prácticamente morreron xa ou fixéreron nunha elevada proporción.

¿Pódese escolher a herdanza biolóxica? Noutras palabras, pódese escolher de antemán o sexo do futuro fillo? Sempre que seña producto dunha reproducción sexual nunca haberá garantías, pro convivendo por exemplo, estas características dos espermatozoides e as do ciclo sexual da muller podería en teoría conseguirse un bo achegamento. O óvulo despréndese do ovario sobre 14 días despois do primeiro de rega, e se non é fecundado, nun prazo de 48 horas morre e dexenza.

Se se realiza o coito douis días antes do desprendemento do óvulo, cando caia nos conductos xenitais (trompas de Falopio) atopará os espermatozoides máis resistentes que teñen un grande probabilidade de seren portadores do X. Así que o resultado tén grandes posibilidades de ser unha meniña.

No caso de facer o coito o mesmo día da ovulación ou ao seguinte, os espermatozoides que con máis probabilidade chegarán a entrar primeiro serán os máis rápidos, ou seña, os Y, polo que haberá unha grande probabilidade de que nazca un meniño. Todo isto contando cun ciclo da muller moi regular que normalmente é moi alterable por diferentes factores.

En calquier caso, un dos segredos da vida, a herdanza biolóxica e as posibilidades de escolher o sexo dos futuros descendentes, xa hai tempo que o albiscaron os xenetistas.

Anque, como se dixo máis arriba, cando se trata de reproducción sexual, somente se poden falar de probabilidades e non de seguraza absoluta. Hai que facer moitos ensaios pra acadar un si de éxito.